

LUM.

LUNDS UNIVERSITETS MAGASIN | NR 3 | 2024

Hektiskt halvår för Anne L'Huillier

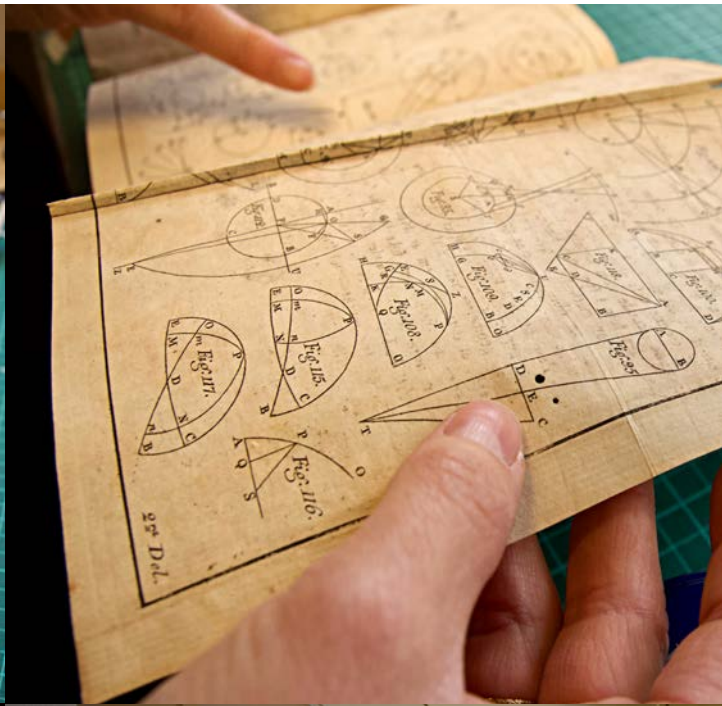
Forskning i en orolig värld

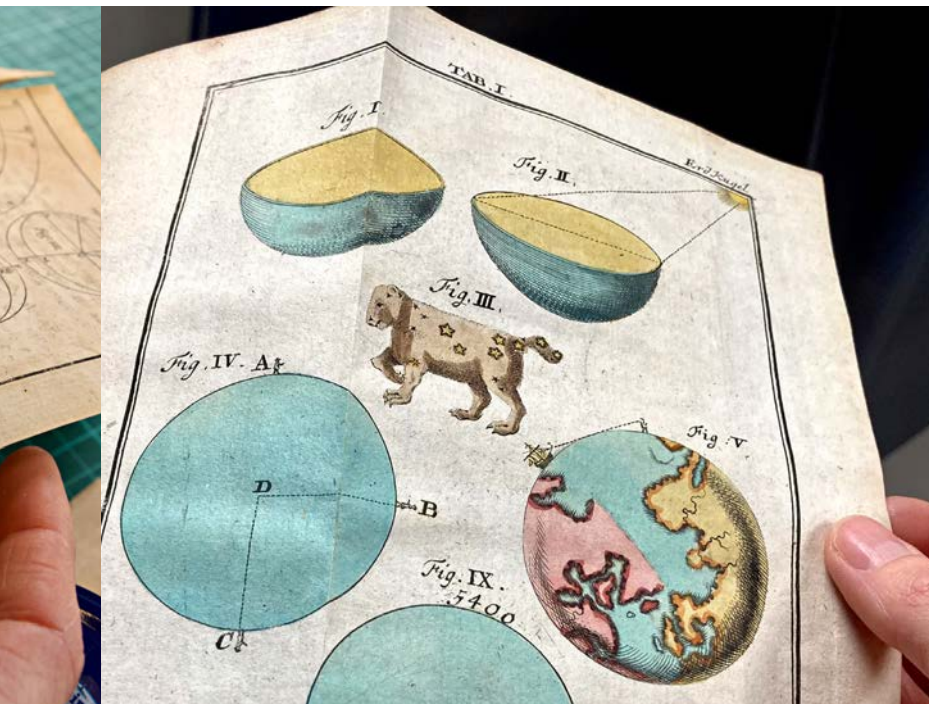
Sammanslagning tär på anställda

Skapar teater

DRAMAT FÖDS NÄR MÄNNISKOR MÖTS

Stjärnspäckad boksamling flyttad till UB

Ett hundratal exklusiva astronomiböcker från 1545 till 1799 har flyttats från Astronomibiblioteket till Universitetsbiblioteket. LUM var med när böckerna packades, men också flera månader senare efter att de vistats i karantän och det var dags att katalogisera, kapsla och magasinera. Nästa år ska de mest sällsynta skrifterna digitaliseras och kanske även ställas ut.

Utanför Astronomihusets fönster håller den stålgrå decembereftermiddagen på att övergå till svart kväll. Det är tyst i de ödsliga korridorerna på andra våningen. Majoriteten av forskarna har bara någon vecka tidigare tömt sina kontor och flyttat över till Fysiska institutionen i samband med att Institutionen för astronomi och teoretisk fysik lades ned.

INIFRÅN BIBLIOTEKETS RUM CHARLIER, där den äldsta litteraturen är samlad, hörs röster. Eva Jurlander, som arbetat på Astronomibiblioteket i 45 år, betraktar hur konservatorn Alexandra Tengelin Nyström från UB försiktigt tar ut en handskriven bok från 1700-talet och slår in den i en svart sopsäck. Boken är en av ett drygt hundratal titlar som ska flyttas till UB i samband med att Astronomibiblioteket stängs och blir en del av det nya Fysik- och astronomibiblioteket.

– Jag känner mycket för de här böckerna. Det är lite vemodigt att lämna bort dem, men det känns tryggt att de tas väl om hand och får ett nytt hem, säger Eva Jurlander.

Astronomibiblioteket började ta form när observatoriet i Stadsparken byggdes 1867. Professorerna Carl Charlier och Knut Lundmark var

I UB:s bokbinderi och konserveringsateljé tar konservatorn Alexandra Tengelin Nyström och Carina Nilsson, bibliotekets tekniker inom bevarande, hand om den exklusiva samlingen av astronomiböcker.

Den unika samlingen astronomiböcker packas i plastsäckar inför flytten från Astronomibiblioteket till UB.

► dedikerade boksamlare som månade om att täcka in astronominns bredd och djup. 1901, i samband med en internationell astronomikonferens på 300-årsdagen av Tycho Brahes död, köptes en mängd exklusiva böcker in. Bland annat Brahes handskrivna originalarbeten tryckta på papper från astronomens eget tryckeri på Ven.

– Att de finaste böckerna nu ska restaureras, digitaliseras och göras tillgängliga för allmänheten är fantastiskt. Det är lätt att tro att en samling är konstant för all evighet, men samlingar förändras hela tiden, säger Annika Nilsson, bibliotekarie på Fysik- och astronomibiblioteket och projektledare för bokflytten.

Alexandra Tengelin Nyström arbetar effektivt med de handkolorerade praktverken. Bok efter bok viras in i plast och packas i flyttkartonger som sedan lastas in i en röd skåpbil som försvinner ned längs Sölvegatan.

EN LJUM VÅRDAG fyra månader senare tar Alexandra Tengelin Nyström emot i UB:s bokbinderi och konserveringsateljé. Astronomiböckerna har nu stått i karantän i tre månader för att undvika att skadedjur tar sig in i magasinerna.

– Det är speciellt den långsprötade silverfisken vi är rädda för. Den äter cellulosa och är en riktig bov, säger hon.

Bibliotekarierna Eva Jurlander och Annika Nilsson tycker att det är bra att boksamlingen tas väl om-hand på UB.

Vid LUM:s besök har Alexandra Tengelin Nyström precis sorterat ut de böcker som ska kapslas, alltså läggas i måttanpassade lådor av syrafri kartong. Resten av samlingen, som var i bra skick, har hon överlåtit till sina kollegor Mats Larsson och Per Stobaeus, som sköter magasineringen. Några titlar som är i dåligt skick lagas av Carina Nilsson, bibliotekets tekniker inom bevarande. Trasiga omslag och ryggar åtgärdas med stärkelseklister, hylsor och infärgat japanpapper – en typ av papper som är härdigare än andra papperssorter.

– Det finns många godbitar i den här samlingen. Tidiga kopparstick och hand-

kolorerade stjärnkartor i storformat! Det är verkligen crème-de-la-crème av astronomilitteratur, säger Alexandra Tengelin Nyström.

NÄSTA ÅR ska digitaliseringsarbetet inledas. Då är förhoppningen också att producera en utställning av materialet, berättar Kristian Knutsson, bibliotekarie på UB:s avdelning för samlingar.

– Jag hoppas att det här kan få fler institutioner att ta en djupare titt i sina gamla samlingar och skåp. Det är inte omöjligt att det finns dolda skatter där ute. Och då är det bara att kontakta oss, säger han.

TEXT & FOTO: JOHAN JOELSSON

REDAKTION

Jan Olsson
redaktör
046-222 94 79
jan.olsson@kommunikation.lu.se

Minna Wallén-Widung
journalist
046-222 82 01, minna.wallen-widung@kommunikation.lu.se

Petra Francke
journalist och formgivare
046-222 03 16
petra.francke@kommunikation.lu.se

Åsa Hansdotter
journalist medicin
046-222 18 87
asa.hansdotter@med.lu.se

Johan Joelsson
journalist naturvetenskap
046-222 71 86
johan.joelsson@science.lu.se

Louise Larsson
journalist ekonomi
046-222 08 44
louise.larsson@ehl.lu.se

Gisela Lindberg
journalist humaniora och teologi
046-222 72 33
gisela.lindberg@kansliht.lu.se

Ulrika Oredsson
journalist samhällsvetenskap
046-222 70 28
ulrika.oredsson@kommunikation.lu.se

Jessika Sellergren
journalist teknik
046-222 85 10
jessika.sellergren@lth.lu.se

Eva Johannesson
ansvarig utgivare
046-222 14 97
eva.johannesson@kommunikation.lu.se

Adress: LUM, Lunds universitet, Box 117,
221 00 Lund

Internpost: Hs 22

E-post: lum@kommunikation.lu.se

LUM på nätet: medarbetarwebben.lu.se/lum

Annonser: lum@kommunikation.lu.se

Prenumeration på nyhetsbrev: Anställda vid
LU får LUM till sin arbetsplats och via digitalt
nyhetsbrev. Externa personer som vill prenume-
rera på nyhetsbrevet kan kontakta jan.olsson@
kommunikation.lu.se

Tryck: Exakta Print AB, Malmö.

Nästa LUM: Manusstopp: 21 augusti
Utkommer: 12 september

ISSN: 1653-2295

Omslag: Annika Nyman.
Foto: Jenny Leyman.

LUM.

LUNDS UNIVERSITETS MAGASIN

Lunds universitets magasin LUM utkom första gången 1968. Det når i dag samtliga anställda. LUM har en upplaga på 8 000 exemplar och utkommer med 6 nummer per år.

smakprov.

8 Sammanslagningar oroar medarbetare

På Samhällsvetenskapliga fakulteten är planen att slå samman fyra institutioner till två vid årsskiftet. Den ena sammanslagningen har varit beslutad ett tag, den andra kom hastigare. Bland anställda finns en oro.

14 Människors reaktioner på schemat

Det är i mötet mellan människor som drama skapas. Det menar Annika Nyman, dramatiker och lärare på Teaterhögskolan. Nyligen tilldelades hon det prestigefyllda Ibsenpriset.

19 Anne L'Huillier om halvåret som gått

I december mottog Anne L'Huillier Nobelpriset i fysik och sedan dess har kalendern varit fulltecknad. I LUM berättar hon vad som varit roligast så här långt – och vad hon inte gillat lika mycket.

22 Skakig omvärld påverkar forskningen

Krig i Europa och allt fler hot riktade mot myndigheter påverkar viss forskning mer än annan. Vi har pratat med forskare i Lund, i Helsingborg och i Ljungbyhed.

28 Jubelövermarskalken blickar tillbaka

Leif Salford är en av universitetets jubeldoktorer i år. För femtio år sedan var han dessutom övermarskalk vid doktorspromotionen. Därmed kan han ståta med den unika titeln jubelövermarskalk.

Anställda på LUCE kritiserar besparingsförslag:

Kapat stöd till uppdragsutbildningar riskerar öka kostnaderna

BESPARINGAR. En av pusselbitarna när gemensamma förvaltningen ska spara 20 miljoner kronor är att decentralisera stödet för uppdragsutbildningar till fakulteterna. Anställda på Avdelningen för uppdragsutbildning, LUCE, pekar på risken att förslaget kan leda till ökade kostnader för kärnverksamheten.

Avdelningen för uppdragsutbildning har i flera år haft problem att få ihop ekonomin. Vid årsskiftet var det ackumulerade underskottet cirka 14 miljoner kronor. Att decentralisera stödet och i större utsträckning lägga ansvaret för uppdragsutbildningar på fakulteter och institutioner ska enligt universitetsledningen spara 2–3 miljoner kronor per år, bland annat genom minskade lokalkostnader.

På Avdelningen för uppdragsutbildning är de anställda kritiska till förslaget, som har varit ute på en förenklad remissrunda. LUM har tagit del av avdelningens remissvar där det bland annat nämns att det i nuläget inte finns några overheadkostnader kopplade till omkostnader i utbildningarna. Enligt LUCE riskerar det att förändras när fakulteter och institutioner tar över ansvaret. Kostnaderna för vissa uppdragsutbildningar kan öka med 20 procent eller mer, enligt remissvaret. Det i sin tur kan leda till att universitetet får svårt att lämna konkurrenskraftiga anbud på vissa offerter.

En annan risk som LUCE ser är att utmaningarna med fakultetsöverskridande arbete ökar i och med decentraliseringen. Konsekvensen kan bli att tvärvetenskapliga projekt och utbildningar försvinner.

Dessutom betonar LUCE att decentrali-

Enligt vicerektor Jimmie Kristensson ifrågasätts inte det decentraliserade stödet till uppdragsutbildningar av de fakulteter som svarat på remissen. FOTO: KENNET RUONA

seringen kan leda till ökad intern konkurrens och dubbelarbete när koordineringen upphör. Institutioner och fakulteter kan helt enkelt komma att skapa liknande projekt och konkurrerande anbud. Andra risker enligt LUCE är att avdelningens upparbetade internationella kontakter går förlorade och att universitetets varumärke riskerar att försvagas.

NÅGRA FAKULTETER har svarat på remissen, andra inte. Att decentralisera ansvaret för uppdragsutbildningar ifrågasätts inte av fakulteterna, berättar vicerektor Jimmie Kristensson. Däremot finns frågor kring hur det framtida stödet ska utformas.

– De som svarat tar till exempel upp beredskapen att arbeta med stora, flervetenskapliga projekt med internationell finansiering eller samverkan, men också andra frågor av praktisk karaktär. Det handlar mycket om hur det stöd man anser sig behöva ska tillgodoses inom ramen för det här förslaget, säger han.

Enligt Jimmie Kristensson skiljer det sig mycket mellan fakulteterna. Vissa ser inga problem alls med förslaget och arbetar

redan idag med uppdragsutbildningar på egen hand utan LUCE:s medverkan.

– Jag förstår såklart att detta är jobbigt för medarbetare som brinner för uppdragsutbildning och har en väldigt hög kompetens inom området. Det är klart att man ser att förslaget får konsekvenser, men grundproblematiken är att den gemensamma förvaltningen måste spara på flera olika sätt och LUCE är en verksamhet som går back.

JAN OLSSON

DECENTRALISERINGSFÖRSLAGET

Enligt förslaget innebär decentraliseringen att av nuvarande 23 anställda blir några kvar i en central nod. Noden ska bland annat arbeta med juridiska frågor som avtalshantering. Förändringarna är tänkta att genomföras senare i år och under nästa år.

Avdelningen för uppdragsutbildning är en del av Sektionen forskning, samverkan och innovation, FSI.

Hyreskostnaderna föreslås bland annat sänkas genom en flytt av Externa relationer från Algatan.

FOTO: PETRA FRANCKE

Rejåla hugg föreslås när 20 miljoner ska sparas

BESPARINGAR. Alla verksamheter behöver spara och se över kostnaderna. För gemensamma förvaltningens del handlar det om att spara totalt 20 miljoner kronor.

För att gemensamma förvaltningen ska få ekonomin i balans räcker inte så kallad hyvling, det vill säga att skära lite grann på allt. Större ingrepp lär behövas och de förslag som ligger på bordet är:

- sänka hyreskostnaderna med 4 miljoner
- minska övriga kostnader med 4,3 miljoner
- naturlig avgång och minskad bemanning sänker kostnaderna med 2,7 miljoner
- neddragning av funktioner och minskat centralt stöd ska spara 8,5 miljoner

Den sista punkten berör enligt sparförslaget Internationella avdelningen, stöd till uppdragsutbildning, stöd till karriär- och arbetslivssamverkan, innovationsstöd,

arbetsmiljöarbetet samt systemförvaltning.

Att sänka hyreskostnaderna med 4 miljoner kronor ska enligt förslaget nås genom förtätning på Medicon Village och flytt av Externa relationer från Algatan.

BLAND FÖRSLAGEN som ska möjliggöra en sänkning av övriga kostnader med 4,3 miljoner kronor märks slopade vattenautomater, slut på sponsring av Lundaloppet och höjd ålder för delpension till 63 år.

Förklaringarna till att gemensamma förvaltningen behöver spara 20 miljoner är flera: kostnaderna har ökat under flera år, pris- och löneuppräknningen, det vill säga finansieringen från staten, räcker inte, samtidigt som myndighetskapalet är slut.

Förslagen ska MBL-förhandlas. Målet är att förvaltningschefen fattar beslut före sommaren.

JAN OLSSON

UKÄ:s utredning om akademisk frihet i Sverige.

Den akademiska friheten upplevs vara hotad

AUTONOMI. Varannan forskare, lärare och doktorand i Sverige anser att den akademiska friheten vid svenska lärosäten är hotad.

Det framgår av en utredning som Universitetskanslersämbetet, UKÄ, gjort på regeringens uppdrag och som släpptes i mitten av maj. Utredningen bygger bland annat på enkätsvar från lärare, forskare och doktorander vid svenska lärosäten och på remissvar från lärosätena om hur de arbetar med att främja och värna akademisk frihet.

UKÄ konstaterar att Sverige har god akademisk frihet i ett internationellt perspektiv. Den kollegiala styrningen och beslutsordningen framhålls av många lärosäten – däribland Lunds universitet – som central för detta.

Samtidigt anser alltså många att den akademiska friheten är utmanad. Framför allt anser de som svarat på enkäten att det är externa faktorer som politisk styrning och forskningsfinansiering som bidrar. Just finansieringen nämner också LU i sitt remissvar – eftersom externa medel allt oftare tilldelas specifika områden påverkar det forskares frihet att själva välja område och forskningsobjekt. De flesta lärosäten har också svarat att hot och trakasserier mot forskare och lärare har ökat, vilket också är en utmaning för den akademiska friheten.

Bland de interna faktorerna nämns i enkätsvaren främst homogenitet och likriktning inom akademiska miljöer som faktorer som utmanar.

När de två kommunikationsinstitutionerna slås ihop skapas en institution med omkring 55 anställda och verksamhet i tre städer. Prefekterna Mozhgan Zachrisson och Ulrika Holgersson menar att den nya institutionen synliggör kommunikationsämnena på ett sätt som inte varit fallet tidigare.

FOTO: JAN OLSSON

Institutioner slås ihop på flera fakulteter

Oro bland anställda inför förändringarna

ORGANISATION. Flera fakulteter har slagit samman institutioner eller kommer att göra det.

LTH slog ihop två institutioner vid årsskiftet, samhällsvetarna har fattat beslut om en sammanslagning och är på gång med en annan, naturvetarna tar beslut efter sommaren.

Samhällsvetenskapliga fakulteten fattade förra året ett inriktningsbeslut om att deras elva institutioner inom några år ska

reduceras till åtta. Åren därpå ska ytterligare ett par sammanslagningar äga rum.

Björn Badersten är tillförordnad prefekt för Genusvetenskapliga institutionen. Enligt honom har det en tid diskuterats att slå samman institutionen med Sociologiska institutionen.

I ETT FÄRSKT FÖRSLAG från den samhällsvetenskapliga fakulteten som MBL-förhandlades i mitten av maj tidigare läggs samgåendet och planeras ske den 1 januari 2025. Den huvudsakliga anledningen

Björn Badersten.

är svårigheter att, rent numerärt, få till en kollegialt grundad lednings- och beslutsstruktur på den lilla institutionen. Dessutom framhålls att det varit vissa arbetsmiljöproblem.

– Utifrån detta har fakulteten föreslagit att sammanslagningen tidigare läggs, säger Björn Badersten.

HAN BETONAR att verksamheten och ämnet genusvetenskap inte påverkas på något sätt – varken forskarutbildning, forskning eller studenternas kurser och utbildning.

Ändå finns det en oro bland anställda. Inte minst väcker det rädsla, menar han, när institutionen förvandlas till en avdelning på en annan institution och att ämnesidentiteten och självständigheten därmed riskerar att försvinna.

– Den oron måste tas på allvar. Gör man det här på rätt sätt så menar jag att sammanslagningen tvärtom kan leda till att ämnet genusvetenskap får en robustare plattform att vila på, med bättre långsiktiga förutsättningar för utveckling av både forskning och utbildning i ämnet.

EN ANNAN SAMMANSLAGNING på Samhällsvetenskapliga fakulteten sker också vid årsskiftet då Institutionen för kommunikation och medier i Lund slås samman med Institutionen för strategisk kommunikation på Campus Helsingborg.

Institutionen för kommunikation och medier har färre än fyrtio anställda, men spänner samtidigt över två fakulteter, HT och S. Medie- och kommunikationsdelen har tillhört samhällsvetenskap medan journalistutbildningen, mediehistoria och retorik tillhört humaniora.

I OCH MED SAMMANSLAGNINGEN flyttar journalistutbildningen organisatoriskt in på Samhällsvetenskapliga fakulteten, men blir geografiskt kvar i Malmö på Media Evolution City, dit den flyttade 2022.

– Det har varit väldigt svårt med en komplex organisation på en så pass liten enhet. Till exempel har prefekten i alla år varit tvungen att göra dubbelt av allting, berättar nuvarande prefekt Ulrika Holgersson.

Hon påpekar också att forskarutbildningen varit gemensam för de två institutionerna genom åren. Uppdelningen har gjort hanteringen onödigt krånglig.

– Det har inte varit bra för doktoranderna som inte har kunnat bilda en gemensam och naturlig miljö.

MOZHGAN ZACHRISON, prefekt på Institutionen för strategisk kommunikation, räknar med att forskarutbildningen

stärks och fungerar bättre när institutionerna slås samman. Hon hoppas också att det skapas nya konstellationer bland forskarna och att det blir bättre förutsättningar för samarbeten och tvärvetenskap.

Vilka reaktioner har ni fått från anställda?

– Det är klart att det finns en oro, främst inom administrationen. Mest handlar det om var man ska sitta och om det blir nya arbetsuppgifter. Den kritik som framförts handlar till stor del om att de tycker att kommunikationen kring sammanslagningen varit dålig, säger Mozghan Zachrisson.

NATURVETENSKAPLIGA FAKULTETEN beslutade i april om samlokalisering av tre institutioner. Från och med höstterminen 2025 ska Geologiska institutionen, Institutionen för naturgeografi och ekosystemvetenskap (INES), samt Centrum för miljö- och klimatvetenskap (CEC) husera tillsammans på Geocentrum och ha gemensam schemaläggning av utbildningar.

Beslut att slå samman de tre institutionerna till en ska enligt tidsplanen tas efter sommaren.

Ett syfte är att skapa en stor och stark institution inom miljö- och klimatområdet. Ett annat att optimera lokal användningen och sänka hyreskostnaderna.

Enligt beslutet ska ett förslag till placering av alla anställda vara klart redan den 3 juni.

DET KOMPLEXA PUSSLET kan få ytterligare följdverkningar när CEC lämnar sina lokaler i Ekologihuset på Sölvegatan. Ett förslag är att många av de biologer som idag finns i Biologihuset flyttar in i Ekologihuset, vilket skulle lämna delar av Biologihuset tomt.

På LTH slogs kemiteknik och livsmedelsteknik samman vid årsskiftet till den nya Institutionen för processteknik och tillämpad bioteknik.

JAN OLSSON

FOTO: KENNET RUONA

Satsning ska minska algblooming i sjön Sjön

CAMPUS. Akademiska Hus ska i samarbete med VA Syd testa en ny innovativ metod för att förbättra vattenkvaliteten i sjön Sjön på LTH:s campus.

Förra året stängdes sjön till följd av algblooming som gjorde vattnet otjänligt för bad. Året innan hade döda fiskar börjat flyta upp till ytan. Nu hoppas man att regnprognoser ska kunna hjälpa till att reglera vattennivåerna i sjön Sjön och den intilliggande pölen Pölen. När det väntas komma mycket regn tappas vatten av för att skapa extra kapacitet i Pölen genom en så kallad nivåregleringsbrunn. På så sätt används Pölen och i nästa steg Sjön för att ta hand om regnvatten som annars lätt översvämmar ledningsnätet. Den nya förbindelsen bidrar till att vatten omsätts naturligt och att syresättningen ökar vilket leder till minskad algutväxt.

Utredning om intern avgift på flygresor

HÅLLBARHET. Framöver kan det bli extra dyrt att ta flyget på tjänsteresan. Universitetsledningen utredning om bäst möjliga möjligheten att införa en intern avgift på flygresor.

Som LUM tidigare rapporterat nådde inte Lunds universitet sitt klimatmål om att halvera sina koldioxidutsläpp mellan 2018 och 2023. Tjänsteresorna med flyg, som störtök i antal under pandemin, ökade rejält under 2023 och koldioxidutsläppen uppgick det året till 91 procent av utsläppen för det pandemifria året 2019.

Vicerektor Per Mickwitz bekräftar i ett mejl till LUM att utredningen kring avgifter på flygresor är i gång, men påpekar att ingenting ännu är klart.

Fler alumner ska pryda läktaren i Stora salen på AF

ALUMNER. Raden av anmärkningsvärda lundaalumner inne i AF-borgen ska utökas med nya namn. Nu bjuds allmänheten in att nominera den alumner de tycker förtjänar den ärofyllda platsen i Stora salen. Det finns två kriterier som inte är förhandlingsbara.

Längs med balkongen inne i Stora salen, själva hjärtat i AF-borgen, löper en fris. På den finns namnen på ett antal tidigare lundastudenter, skapade genom tekniken intarsia där tunna bitar av träfaner limmas fast på en massiv bottenyta. Välkända personer som Carl von Linné, Axel von Fersen, Otto Lindblad och Esaias Tegnér har vid olika tidpunkter fått sina namn förevigade här.

– Här finns flera kyrkomän, generaler, vetenskapsmän och kulturpersoner. Initiativtagare var historikern Martin Weibull som bestämde de första namnen redan på 1860-talet, lagom till universitetets 200-årsjubileum, säger Johan Stenfeldt.

Han är själv docent i historia och sedan drygt ett år tillbaka ordförande för Akademiska Föreningen. Det är också han som har tagit initiativ till att nya namn nu ska fogas till de som redan finns här.

– Namn tillkom 1911, 1930 och senast på 1950-talet i samband med en renovering. Men sedan dess har inget hänt, säger Johan Stenfeldt.

DET SKA DET ALLTSÅ bli ändring på inom kort. En projektgrupp har tillsatts och nu bjuds allmänheten – privatpersoner, företag och organisationer – in för att komma med förslag på vilka lundaalumner som ska ha sitt namn i salen.

– Vår ambition är att vi successivt ska fylla på med två namn per år, som årsringar.

Vem kan då anses vara en anmärknings-

Johan Stenfeldt, ordförande för Akademiska Föreningen, med ett prov på hur de nya namnen kommer att se ut. Intarsian är tillverkad i valnöt och lönn.

värd lundaalumn? Egentligen finns det bara två kriterier som projektgruppen håller stenhårt på. Personen måste vara just alumner, alltså ha varit inskriven som student på universitetet, och så måste han eller hon vara död.

– Vi fortsätter på den tradition som varit och då är det detta som gäller. I övrigt finns det inga kriterier, utan vi vill ha en bred blandning av personer inom alla områden. Motiveringarna ska skrivas i fritext.

Sista september är sista dagen för att nominera sin favorit alumner. Efter det väljer projektgruppen, bestående av Johan Stenfeldt, före detta rektor Göran Bexell, universitetslektor i rättshistoria Elsa Trolle Önnersfors och verksamhetschefen för AF Johan Jörlert, ut de namn som har fått de bästa motiveringarna. Vilka det blir avslöjas

på föreningens årsdag den 30 november.

– Ambitionen är att sedan följa upp med arrangemang i form av symposium där vi bjuder in experter som kan diskutera vilka de här personerna var och vad de gjorde i sina liv. Vi vill förvalta det lite bättre helt enkelt.

Finns det något namn du själv skulle vilja se?

– Absolut, mängder av namn ploppar upp. Både gamla statsministrar, kulturpersoner och Nobelpristagare har ju varit studenter här. Men jag hoppas också på att bli överraskad av förslagen som kommer in.

Mer information om projektet och hur man nominerar finns på Akademiska Föreningens hemsida: af.lu.se

TEXT & FOTO: MINNA WALLÉN-WIDUNG

Skiss över Science Village där byggnader i brunt är färdigbyggda eller är i processen att bli byggda. Gråmarkerade områden är planerade byggnader.

FOTO: CHARLOTTE CARLBERG BÄRG

FOTO: KENNETH RUONA

Annika Mårtensson, vicerektor på LTH, och Per Persson, dekan på Natfak.

Lokalprogram för Science Village presenteras till hösten

LOKALER. I höst ska lokalprogrammet för LTH:s och Naturvetenskapliga fakultetens etablering i Science Village presenteras. Då klarnar detaljerna kring omfattningen av flytten, vad som ska byggas och hur lokalerna utformas.

Att flytta delar av fysik och kemi, både forskning och grundutbildning, från Sölvegatan till Brunnsög och Science Village är universitetets största flytt och byggnadsprojekt på mycket länge. Forum Medicum beskrivs som en västanfläkt i jämförelse.

INSTITUTIONERNA för fysik och kemi är gemensamma för LTH och Naturvetenskapliga fakulteten. Anställda som LUM pratat med är till stor del positiva till flytten. Kemisterna dock inte riktigt lika positiva som fysikerna. Sven Lidin var Naturvetenskapliga fakultetens dekan fram till årsskiftet och har drivit frågan om Science Village-flytten i flera år. Han förklarar skillnaden så här:

– Det är nog en korrekt beskrivning och

den hänger samman med nya NanoLab i Science Village. Det har varit loket i förändringen, både av organisation och verksamhet. Det är en väldigt stor infrastruktur för LTH.

HUR STOR DEL av kemi och fysik som ska etableras på Brunnsög är fortfarande oklart. Klart är att etableringen inte får gå ut över verksamheten. Lokalprogrammet som ska presenteras i höst omfattar hela Fysicum och stora delar av Kemicentrum. Totalt rör det sig om verksamhet som idag bedrivs på 44 000 kvadratmeter. Målet är att verksamheten ska behöva mindre yta i framtiden genom att de nya lokalerna blir mer effektiva och funktionella.

När lokalprogrammet är presenterat klarnar detaljerna kring vad som ska byggas och hur: vilka delar som ska flytta, vad det kostar, och hur det kommer att se ut när det är färdigt för inflyttning. Det kommer också att bli tydligare vilka delar som stannar kvar på Sölvegatan och vad som behöver göras med de lokalerna.

LTH:s vicerektor Annika Mårtensson och Naturvetenskapliga fakultetens dekan Per Persson skriver i ett mejl till LUM att omfattningen av det som eventuellt ska flytta avgör hur kostnaderna ska fördelas mellan de två fakulteterna. De räknar med att det första ekonomiska underlaget är klart efter sommaren.

LTH ORGANISERADE vid årsskiftet om delar av verksamheterna på Kemicentrum när Institutionen för livsmedelsteknik slogs samman med Institutionen för kemiteknik till nya Institutionen för processteknik och tillämpad bioteknik. Stora investeringar har gjorts i de apparathallar som sedan länge finns på Kemicentrum och det är bestämt att den nya institutionen även i framtiden ska vara kvar på Sölvegatan. Två avdelningar, bioteknik och teknisk mikrobiologi, som idag ingår i Kemiska institutionen kommer att samorganiseras med den nya institutionen och därmed stanna kvar på Sölvegatan.

JAN OLSSON

Vicerektor Viktor Öwall och projektledare Emilie Stroh arbetar med e-infraprojektet. FOTO: MARKUS SPISKE/UNSPLASH, CHARLOTTE CARLBERG BÄRG, ÅSA HANSDOTTER

Enhet för e-infrastruktur ska förenkla hantering av forskningsdata

FORSKNINGSSTÖD. Lunds universitets hantering av forskningsdata ska bli bättre. Just nu byggs Enheten för e-infrastruktur upp och förhoppningen är att det ska bli betydligt lättare för forskare att göra rätt.

Universitetet ligger i dagsläget långt efter när det gäller att ha en uppdaterad och säker hantering av forskningsdata. Det säger Emilie Stroh, forskare vid Medicinska fakulteten och sedan årsskiftet projektledare för e-infraprojektet.

– Det har hänt otroligt mycket i digitaliseringen de senaste tio, tjugo åren som gör att vi har hamnat efter vad gäller allt, säger hon.

VIKTOR ÖWALL, vicerektor samt projektägare och initiativtagare till e-infra, håller med. I takt med den digitala utvecklingen har också lagkraven på att forskningsdata ska göras ofentlig ökat. Det har även kraven på informationssäkerhet. Det gör frågan om lagring och hantering väldigt komplex, konstaterar han.

– Forskare vill göra rätt, men vet inte riktigt hur. Tanken är nu att göra det så enkelt som möjligt för forskarna, säger han.

Syftet med e-infra är både att erbjuda central hård- och mjukvara för lagring och hantering av data och att underlätta för forskarna att hitta alla de stödfunktioner som finns vid universitetet. Allt ska koordineras via den nya Enheten för e-infrastruktur, som inom kort ska bemannas med fyra heltids- och fyra halvtidstjänster.

DESSUTOM ska varje fakultet få en så kallad data steward som finansieras av den nya enheten. Den personen blir en länk mellan forskarna på fakulteten och den nya enheten och ska säkerställa att forskarna snabbt hittar det stöd och den vägledning som de har behov av gällande forskningsdatafrågor. – Trots att stödfunktionerna redan finns, hittar forskarna inte rätt. Att lägga en halvdag på att leta fram rätt hjälp tar en massa tid från forskningen. Här ska e-infra in och stötta och målet är att det ska bli enklare att finna information och hantera sin forskningsdata korrekt. Det ska bli korta kommunikations- och beslutsvägar, säger Emilie Stroh.

I det pågående projektet finns en så kallad QA-grupp bestående av fyra forskare – Anna Axmon, Oscar Agertz, Nicolo

Dell'Unto och Fredrik Tuveesson. Deras roll är att säkerställa att forskarnas behov tas i beaktande. Sedan gäller det att balansera behoven mot de lagkrav som finns, konstaterar Viktor Öwall.

SENAST I BÖRJAN AV NÄSTA ÅR räknar man med att ha den första digitala infrastrukturen på plats. I grundutförandet ska forskare kunna beställa en forskningsdatamapp till sitt projekt, samtidigt som universitetet säkerställer backup och att det går att dela materialet mellan olika grupper. Under hösten sjösätts även en supportfunktion som rör forskningsdata.

Både Emilie Stroh och Viktor Öwall har fått positiv respons från fakulteterna. Att genomföra omställningen centralt tror de är nyckeln till framgång.

– Det kommer att kosta pengar framöver, men om vi skulle införa det på varje enskild fakultet skulle det bli både dyrare och sämre, säger Viktor Öwall.

Mer information om satsningen på e-infra finns på Medarbetarwebben.

MINNA WALLÉN-WIDUNG

Konstförening har tappat fyra av tio medlemmar

KONST. Universitetets konstförening Lundensia har sett en rejäl minskning av antalet medlemmar de senaste åren.

För ett par år sedan hade konstföreningen 530 medlemmar. Nu är siffran nere på 314. Det stora tappet ägde rum efter att universitetet bytte bank från Nordea till Swedbank för ett år sedan.

Szidonia Ruggiero arbetar på sektionen Ekonomi och sitter även i styrelsen för Lundensia.

– Tidigare kunde medlemsavgiften dras automatiskt, men efter att vi bytte bank går inte det längre. Nu måste man själv aktivt betala och det tror vi är en stor anledning till att antalet medlemmar har minskat, säger hon.

Konstföreningen Lundensia är öppen för anställda och före detta anställda vid universitetet. Drygt hälften av medlemmarna är

pensionärer. Just nu pågår en kampanj där medlemmarna försöker ragga nya medlemmar och mota medlemstappet. Förhoppningen är att konstföreningen ska attrahera även yngre anställda.

EN MORÖT är det årliga konstlotteriet. Medlemsavgiften är 300 kronor per år, pengar som i huvudsak används till att köpa in konst som lottas ut till medlemmarna.

– Vi satsar på att köpa in konst från konstnärer verksamma i Skåne. Förra året gick vi över sundet till Köpenhamn, men vi brukar hålla oss till skånska konstnärer. Vi vill gynna de lokala så mycket det går, säger Szidonia Ruggiero.

Förutom konstlotteriet anordnar föreningen även föreläsningar, utflykter och studiebesök samt arrangerar konstresor.

Konstföreningen Lundensia startade 1977.

TEXT & FOTO: JAN OLSSON

Skissernas Museum. FOTO: JOHAN PERSSON

Miljondonation till Skissernas Museum möjliggör bokprojekt

KONST. Skissernas Museums stora samling av verk ska förevigas i bokform. Tack vare en stor donation blir "Skissernas Museum – historien om en samling" verklighet.

Det är Thora Ohlssons stiftelse som donerar sammanlagt 3,4 miljoner kronor till projektet. Planen är att boken ska berätta historien om hur världens främsta samling av skisser, modeller och förarbeten till offentlig konst har växt fram sedan starten 1934.

I dag innehåller museets samling drygt 35 000 verk och den växer alltjämt, främst tack vare donationer från konstnärerna själva eller deras efterlevande, men också genom gåvor från privatpersoner, kulturinstitutioner, kommuner och regioner.

Men trots den stora mängden verk som samlats in är det bara en bråkdel som når besökarna i museet. Endast fyra procent av konstföremålen ingår i basutställningen, medan de övriga 96 procenten, däribland fotografier från resor och besök i konstnärateljéer, förvaras i magasin. Någon sammanställning över den digra samlingen har heller aldrig gjorts förrän nu.

Museet planerar att bjuda in olika författare att skriva fördjupande kapitel om grundandet, samlingen och arkivet samt om museets betydelse för forskning och utbildning. Donationen från Thora Ohlssons stiftelse ska bland annat täcka research, författarvoden, översättning, redigering och tryck.

Szidonia Ruggiero, som är styrelseledamot i universitetets konstförening Lundensia, har bland annat arrangerat visning på Skissernas Museum.

Dramatiska möten

Vad händer när människor möts? Hur interagerar de? Hur reagerar de? Att hjälpa studenterna att förstå det ser Annika Nyman, lärare på Teaterhögskolan, som sin viktigaste pedagogiska uppgift.

Ine i Teaterhögskolans lokaler på Bergsgatan i Malmö håller en grupp skådespelarstudenter på att repetera sitt examensarbete, en uppsättning som ska spelas på Bryggeriteatern under våren. På en stol intill väggen sitter Nanna Berner. Hon är sistaårsstudent på dramatikerprogrammet och den som har skrivit pjäsen som nu spelas upp framför henne. Pjäsen är också hennes examensarbete och det är förstås en häftig känsla att se orden hon skrivit komma till liv.

– Texten är ganska minimalistisk och innehåller inte så mycket information, men skådespelarna hittar ändå det jag hade tänkt och kommer dessutom med nya idéer hela tiden. Det är jättekul, säger hon.

BREVID HENNE sitter hennes handledare Annika Nyman, som är lärare på dramatikerprogrammet. Hon har själv gått utbildningen och har jobbat på Teaterhögskolan i perioder ända sedan sin examen 2011. Förra året disputerade hon med en avhandling om litterära slitningar i det dramatiska skrivan-

det och nu är hon anställd på halvtid som lärare och programansvarig.

– Dramatik, säger hon, har egentligen inte så mycket med det skrivna ordet att göra som man kanske kan tro.

– Det jag har försökt hävda i min avhandling och som nog också är en grundpremiss på skolan, är att dramatik inte i första hand är en text. Resultatet är en text förstås, men dramatik handlar egentligen om mellanmänskliga handlingar, säger hon.

PÅ DET SÄTTET skiljer sig dramatiskt skrivande från det litterära, menar Annika Nyman. Eftersom det dramatiker skapar ska förverkligas av någon annan och i ett annat medium – som teaterscenen, filmduken, tv-skärmen eller radion – är en dramatisk text något annat än en text som skrivs för att bara bli läst. Det tar Annika Nyman och hennes kollegor fasta på i undervisningen.

– När jag handleder studenterna pratar vi mycket om vad personerna i den dramatiska situationen gör i ett visst sammanhang och hur de agerar gentemot varandra.

Annika Nyman berättar att studenterna alltid har stor vana av att skriva, men att de flesta måste ändra sitt tankesätt för att kunna bli goda dramatiker. Det handlar, säger hon, mindre om vad som är en intressant replik och mera om samspelet mellan personer och förmågan att förstå hur människor reagerar på varandra.

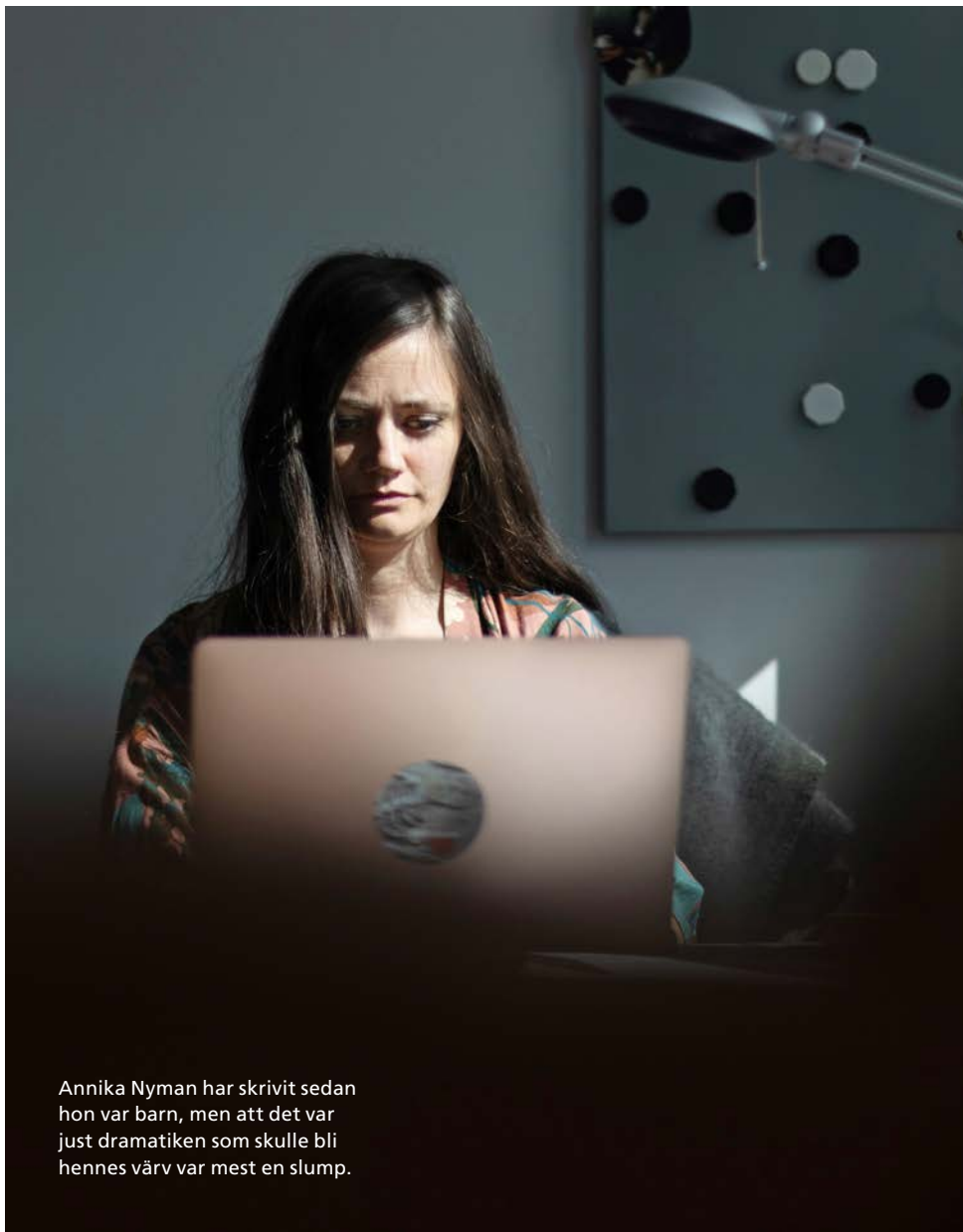
Tre till fyra studenter antas vartannat år till programmet. Det blygsamma antalet beror till stor del på att marknaden är så liten – det finns helt enkelt inte särskilt många dramatikerjobb. Första terminen gäller det att skriva fem minuter sammanhängande text. Längden ökar sedan successivt. Andra året handlar det mycket om dramaturgi och hur en scen leder till en annan.

HANDLENINGEN ÄR TÄT och man arrangerar också workshoppar tillsammans med professionella skådespelare för att testa texterna som produceras. Det är ett bra sätt att ta reda på vilka saker skådespelarna behöver veta inför varje scen.

– Det handlar om att lära sig det rent ►

Tim Dillman, Emma Stocke och Alexej Antic repeterar pjäsen Rädsla i Teaterhögskolans lokaler. Längs väggen sitter regissören Jörgen Dahlqvist, dramatikerstudent Nanna Berner samt Annika Nyman.

Annika Nyman har skrivit sedan hon var barn, men att det var just dramatiken som skulle bli hennes värv var mest en slump.

”Det jag kan bäst är att förstå vad som händer mellan människor i den dramatiska konflikten.”

► kroppsligt. Om någon behöver stoppa någon som är på väg ut genom dörren, vad gör den, och hur? När släpper man taget när man håller handen med någon man är arg på – och vilken mothandling föder den handlingen?

Utbildningen har också en teoretisk del,

där bland annat handlingsanalys och reper-toarkunskap står på schemat. Att undervisa andra i konstnärliga färdigheter kan vara en kontroversiell fråga. Annika Nyman har stött på åsikten att konst inte är något man kan utbilda sig inom – har man talang kommer man att lyckas oavsett.

– Det kan vara sant till en viss gräns och vi tittar självklart efter vilka av studenterna som har något eget att komma med. Men man behöver ändå lära sig saker. Går man på Musikhögskolan gissar jag att det finns en tydlig linje mellan vad som är rätt och fel. På Konsthögskolan är det kanske mer ”här är min subjektiva åsikt om ditt verk”. På Teaterhögskolan är vi ett mellanting. Vi har saker vi tror på samtidigt som studenterna måste göra sin grej av det.

ANNIKA NYMANS EGEN VÄG till dramatiken har inte varit spikrak. Författardrömmen väcktes som barn, men efter ett nedslående år på Biskops Arnös skivrarlinje – ”det gick så trögt för mig att skriva att jag tänkte ge upp det helt” – var hon beredd att begrava den. Av en slump upptäckte hon och fick chans att prova att skriva dramatik, och på den vägen är det. När hon inte är lärare jobbar hon som frilans och skriver främst pjäser för olika fria grupper. Nyligen vann hon det prestigefyllda Ibsenpriset, med motiveringen att hennes dramatik ”på ett oeffterhärmligt sätt upplöser språkets hierarkier”.

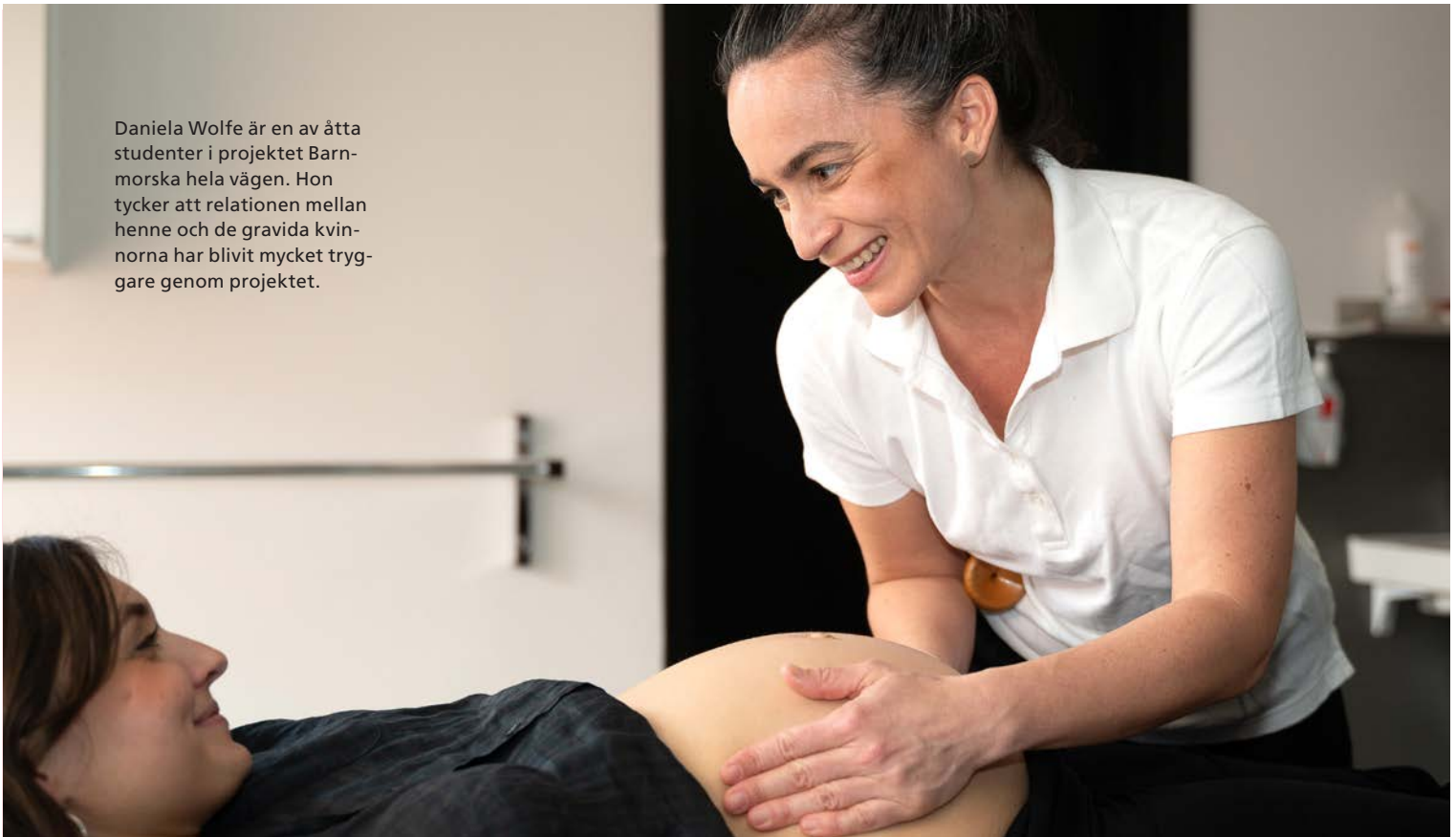
– Jag tror att priset framför allt betyder att jag blir mer synlig. Jag har skrivit pjäser i många år och ibland kan man undra om det ens är någon som märker det. Priset är en skjuts framåt och jag hoppas att det kan innebära att det blir lättare att sälja in mina pjäser till institutionsteatrar.

I SINA TEXTER går Annika Nyman gärna till ytterligheter. En elak person blir jätteealak, en tragisk relation blir jättetragisk. Hon tänjer gärna på det otänkbara och det förbjudna.

– Det jag kan bäst är att förstå vad som händer mellan människor i den dramatiska konflikten. På ett mer allmänt plan tycker jag att det är viktigt för studenterna att hitta en fungerande relation till skrivandet. Hur behöver jag rigga mitt liv för att skrivandet ska fungera? Vissa kan behöva sätta sig ute i skogen, andra behöver hitta samarbeten för att komma i gång. Det står inte i kursplanen direkt, men det är viktigt.

TEXT: MINNA WALLÉN-WIDUNG
FOTO: JENNY LEYMAN

Daniela Wolfe är en av åtta studenter i projektet Barnmorska hela vägen. Hon tycker att relationen mellan henne och de gravida kvinnorna har blivit mycket tryggare genom projektet.

”Det här är vår bebis”

Maria Ekstrand Ragnar och Li Thies-Lagergren driver projektet Barnmorska hela vägen.

I projektet Barnmorska hela vägen följer studenterna samma kvinna från inskrivningssamtalet till förlossning och eftervård. Kontinuiteten blir en trygghet för den blivande föräldern och ger större förståelse hos barnmorskestudenterna för allt som föräldrar går igenom under en graviditet. Lärarlaget hoppas att vårdmodellen blir barnmorskeprogrammets profil i framtiden.

Daniela Wolfe känner varsamt på den gravida magen och på barnet som ligger där inne. Det växer som det ska och mamman mår bra och är frisk. Daniela Wolfe tar snart examen från barnmorskeprogrammet och får äntligen börja arbeta med det yrke som hon drömt om i hela sitt liv.

– Det har varit en ynnest att få följa mina gravida kvinnor! Så fantastiskt fint att se dem växa – antingen in i föräldrarollen för första gången, eller som omföderna med en ny medvetenhet eller önskan.

Daniela Wolfe är en av åtta studenter som varit med i projektet Barnmorska hela vägen. Hon tycker att projektet har gjort relationen mellan henne och de gravida kvinnorna mycket tryggare och gynnat hennes eget lärande genom att hon kontinuerligt behövt förhålla sig både till det normala och det komplicerade under kvinnornas graviditeter, förlossningar och eftervårdstider.

DET ÄR FJÄRDE TERMINEN som projektet körs och arbetslaget har lärt sig lite på vägen. Ursprungligen var det Li Thies-Lagergren, lärare på barnmorskeprogrammet, som la fram förslaget att utveckla undervisningen mot framtidens förlossningsvård med fokus på kontinuitet.

– Den här vårdmodellen har inte gjorts på något annat universitet i Sverige på det här strukturerade sättet och det var en stor utmaning att anpassa alla aktiviteter till det nya upplägget, säger hon.

Tillsammans med kollegan Maria Ekstrand Ragnar har hon drivit projektet som blivit alla lärares gemensamma "bebis" inom barnmorskeprogrammet. Li Thies-Lagergren har jobbat många år på förlossningen och Maria Ekstrand Ragnar har sitt huvudsakliga ursprung i mödravården. De kompletterar varandra väl och beskriver sig själva som ett gammalt strävsamt par som fyller i varandras meningar. I början var de superambitiösa och hade orimliga krav på allt som studenterna skulle hinna med inom projektets ramar. Nu, med fjärde terminens studenter, har de hittat en mer rimlig nivå.

– Det är lite som när man får sitt första barn – då ska det vara tyglöjor och hemlagad barnmat. Med med nästa barn blir man

Maria Ekstrand Ragnar (till vänster) om Li Thies-Lagergren: "Väldigt kunnig med ett starkt driv och stort engagemang." Li om Maria: "Otroligt klok och fattar snabbt vad det är vi behöver."

mer realistisk och använder up-and-go blöjor och köper mat på burk, ler Li Thies-Lagergren.

Med 72 olika mödravårdsplaceringar och sex förlossningsavdelningar i Skåne och Halmstad, har lärarlaget lagt mycket tid på att informera studenter, handledare, verksamhetschefer och blivande föräldrar. De har lärt sig att de behöver få projektet sanktionerat från högsta topp och ständigt pumpa ut information för att det ska ha en chans att sippra ner hela vägen i vårdapparaten. Men de är jätteimponerade av hur studenterna har blivit mottagna och den nyfikenhet de har mötts av, trots att Region Skåne är en pressad organisation.

DET RIKTIGT LYSER av engagemang från både Li Thies-Lagergren och Maria Ekstrand Ragnar när de pratar om projektet och det är tydligt att de tycker att barnmorskeyrket är det bästa man kan ha.

– Det är en gåva att få träffa människor i viktiga skeenden i livet – oavsett om det handlar om förlossning eller att avbryta en graviditet. En födsel kan nästan göra en religiös – det är så obegripligt fint, samtidigt som något extremt fysiskt händer mitt framför ögonen på dig, berättar Li Thies-Lagergren.

Projektet är något som har lagts utanpå

ordinarie undervisning och hittills har det varit frivilligt för studenterna att delta. Ungefär en tredjedel av klassens trettio studenter brukar tacka ja. Det finns en önskan att utöka och permanenta projektet, men lärarteamet behöver dels mer resurser, dels vill de göra en utvärdering ur ett forskningsmässigt perspektiv innan de går vidare. Tillsammans kommer de att skriva vetenskapliga artiklar och har redan börjat intervjua studenter, handledare och de föräldrar som medverkat.

ÄVEN OM RESULTATEN ännu inte är färdiga märker de att studenterna har fått en större holistisk förståelse för den gravida kvinnan och för vad föräldrarna går igenom, relationen med barnmorskestudenten verkar ha inneburit en större trygghet för den blivande mamman.

– Det känns viktigt att vi nu har skapat en forskningsstudie utifrån vårt pedagogiska projekt och att modellen kan komma att bli barnmorskeprogrammets profil i framtiden, beroende på vad resultaten visar. Det är just vår starka tro på den här vårdmodellen som hela tiden varit vår drivkraft, avslutar Maria Ekstrand Ragnar.

TEXT: ÅSA HANSDOTTER
FOTO: INGEMAR HULTQVIST

Nobelpriset blev som att få ett nytt jobb

Kalendern är fullbokad för resten av året och nya inbjudningar till evenemang världen över väller in varje dag. Att få Nobelpriset medför inte bara galamiddag med kungen, utan också en förändrad vardag.

– Det känns nästan som om jag har fått ett nytt jobb, säger Anne L'Huillier.

Anne L'Huillier deltar i två till tre Nobelrelaterade arrangemang varje vecka, både på hemmaplan och utomlands.

Inne i Anne L'Huilliers kontor i A-huset på Fysiska institutionen står en ståtlig växt med gröna blad och stora rosa blommor. Anordningen den har placerats i liknar mer utrustningen inne i laserlabbet en våning ner än en vanlig blomkruka. Blomman är en gåva från de närmaste kollegorna och den ser välskött ut, trots att Anne L'Huillier de senaste månaderna inte har tillbringat lika mycket tid på kontoret som hon brukar.

– Jag har varit väldigt upptagen och det har varit mycket att ta tag i. Delvis är det roligt, delvis lite väl intensivt, säger hon.

Nobelpriset, det finaste och mest ärofyllda erkännandet en forskare kan få, med-

för också många förpliktelser. Det konstaterar Anne L'Huillier när hon ser tillbaka på de månader som gått sedan hon fick motta fysikpriset ur kungens hand. Bara att hålla ordning i mejlkorgen är en utmaning, varje dag kommer nya förfrågningar och inbjudningar. Hon reser så gott som varje vecka i olika Nobelrelaterade ärenden, vanligtvis föreläsningar eller andra samtal, och i skrivande stund har hon resor till Tyskland, Frankrike, Italien, Spanien och USA inplanerade. Till det kommer en rad resor inom Sverige.

ÄVEN OM HON AV TIDSSKÄL tackar nej till mycket tar det tid att läsa mejl, fatta beslut och sedan svara. Hon har erbjudits hjälp med att sköta sin korrespondens och kalender, men tackat nej.

– Jag tycker om att svara själv. De som tar kontakt med mig har ju tagit sig tiden att skriva och bjuda in mig. Jag försöker svara artigt och snabbt till alla.

Det ställs inte några direkta krav från Nobelstiftelsen på att pristagarna ska tacka ja till de förfrågningar som kommer. Ändå känner Anne L'Huillier en viss press på att vara "en duktig pristagare" och försöker tacka ja till det hon kan. Hon prioriterar de

lokala inbjudningarna i Lund med omnejd och framför allt mötena med studenter och gymnasieungdomar.

– Att prata med ungdomar är det roligaste, det ger mig energi. I eftermiddag ska jag till Polhemsskolan här i Lund till exempel.

FRANSKA INBJUDNINGAR försöker hon också att prioritera. Även om många av de experiment som ledde fram till Nobelpriset har genomförts i Lund, var det som bekant i Paris som Anne L'Huillier gjorde upptäckten som blev fältets startpunkt redan 1987. Hon tycker att det är helt rätt att både fransmän och svenskar känner att det här är deras pris. Dessutom, säger hon, finns det ytterligare en dimension. Eftersom hon är den femte kvinnan någonsin att motta fysikpriset är det här på sätt och vis också kvinnornas pris.

– På internationella kvinnodagen var jag inbjuden att prata på LUX. 95 procent av mina föredrag handlar om varför jag fick Nobelpriset och jag har olika varianter som jag kan växla mellan. Men nu var jag ombedd att prata om min karriär och vägen till priset kopplat till att jag är kvinna. Det krävde tankearbete, men det var roligt. Jag insåg att jag kan berätta om sådant som är intressant bortom Nobelpriset.

”Jag går mot min pension och hade planerat att börja trappa ner. I och med priset trappar jag snarare upp i stället.”

Anne L'Huillier känner att hon har haft tur, eftersom Nobelpriset är ett upptäcktspris och inte ett karriärpris. "Jag hade tur att vara på rätt ställe vid rätt tidpunkt och att jag sedan kunde gå vidare med resultatet", säger hon om sin upptäckt.

Sedan Anne L'Huillier fick Nobelpriset har hon middagskonverserat med kungen, rest när och fjärran och föreläst, undervisat samt dagligen svarat på en himla massa mejl. Forskningen har fått komma i andra hand.

Den mediala uppståndelsen som kommit i kölvattnet av priset är det Anne L'Huillier tycker är mest utmanande. Inte bara tar det mycket tid och kraft att förklara attofysikens lagar i intervju efter intervju – att stå i strålkastarljuset är överhuvudtaget inte något som hon tycker särskilt mycket om.

– Det är mot min personlighet. Ändå gör jag det gärna, men det tär lite på mig och jag hoppas att det bara ska vara så här under en begränsad tid.

I LABORATORIERN på våningen under hennes arbetsrum trivs Anne L'Huillier betydligt bättre. Nere i den smala korridoren tar hon på sig en vit labbrock och specialskor och knackar noga på dörren innan hon stiger in för att inte riskera att kliva rakt in i ett experiment. Efter en hel karriär i atomfysikens tjänst sitter säkerhetsrutinerna i ryggmärgen. Men för tillfället hinner hon knappt vara här alls.

– Det som drabbas mest är forskningen. Jag undervisar en del för det har jag lovat studenterna, men annars känns det nästan som om jag har fått nytt jobb inom outreach

och samverkan, säger hon och ler.

Även om hon saknar forskningen följer hon med i kollegornas fortsatta arbete med attosekunderna. Nobelpriset har gett hela forskningsfältet en vitamininjektion och det gläder Anne L'Huillier att se forskarkollegor världen över så glada över uppmärksamheten.

Själv har hon börjat fundera på att så småningom slå av på takten.

– Jag går mot min pension och hade planerat att börja trappa ner. I och med priset trappar jag snarare upp i stället. Men jag har i alla fall färre doktorander nu och när den sista disputerar om ett par år ska jag inte ha fler.

EN SAK DRÖMMER HON OM att få tid till – att skriva en lärobok för doktorander.

– Det ska vara en textbok, för det saknas i mitt fält. Det är verkligen något jag skulle vilja göra när jag får lite mer tid över.

Tillbaka på sitt kontor slår sig Anne L'Huillier ner vid skrivbordet. Här och var i arbetsrummet finns föremål som hon har fått i present under sina Nobelresor – böck-

FOTO: NANAKA ADACHI / NOBEL PRIZE OUTREACH

er, chokladaskar, en docka. Växten i fönstret får en skvätt vatten och sedan börjar Anne L'Huillier återigen beta av mejlskörden.

TEXT: MINNA WALLÉN-WIDUNG
FOTO: JENNY LEYMAN

Kiev den 2 januari 2024 efter en rysk missilattack som träffat ett bostadshus.
FOTO: DMYTRO TOLOKONOV/UNSPLASH

En orolig värld – så påverkas forskningen

Krig och oro i omvärlden och cyberattacker och desinformationskampanjer riktade mot myndigheter – allt påverkar universitetet på olika sätt. LUM har gjort några nedslag och pratat med forskare på Forskningsinstitutet för psykologiskt försvar i Helsingborg, på Trafikflyghögskolan i Ljungbyhed och på LTH i Lund.

Forskningsinstitutet för psykologiskt försvar

”Vi skulle kunna vara tio gånger så stora som vi är”

I en ideal värld hade Forskningsinstitutet för psykologiskt försvar på Campus Helsingborg kanske inte ens existerat. Men situationen i omvärlden har lett till uppmärksamhet, ökad forskningsfinansiering och ett stort intresse från övriga samhället att samverka.

– Hela forskningsinstitutet bygger på att det finns oro i omvärlden och vi skulle kunna vara tio gånger så stora som vi är, det är så himla mycket att göra. Trist att behovet finns, men för oss som forskare är det spännande, säger James Pamment, föreståndare och den vars förtjänst det är att institutet hamnade vid Lunds universitet.

Hans kollega Jesper Falkheimer, professor i strategisk kommunikation:

– Vi påverkas definitivt av läget i världen och forskar alltmer på otillbörlig informationspåverkan, desinformation, fake news och propaganda. Intresset är enormt och vi får ofta förfrågningar om att komma ut och föreläsa. Det är allt från grundskolor och myndigheter till företag som hör av sig, även från andra länder.

KNAPPT TVÅ MÅNADER innan Ryssland anföll Ukraina den 24 februari 2022 bildades Myndigheten för psykologiskt försvar. Senare samma år såg forskningsinstitutet vid Campus Helsingborg dagens ljus.

Föreståndaren James Pamment leder ett Horizonprojekt om informationspåverkan. Projektet startade i februari i år och löper över tre år. Forskare från sju, åtta länder i EU plus Storbritannien är involverade. Projektanslaget från EU är på tre miljoner euro.

– Det är ganska lätt att upptäcka påverkanskampanjer och desinformation, men det är svårare att reda ut vilka som ligger

James Pamment och Jesper Falkheimer.
FOTO: ALESSANDRA SOSSINI

bakom. Det vi gör inom Horizonprojektet är att hitta sätt att visa vilka det är som faktiskt ligger bakom kampanjerna. Resultaten ska kunna användas av institutioner inom EU när man granskar påverkanskampanjer, berättar James Pamment.

FORSKNINGSPÅVERKAN för psykologiskt försvar är en del av Institutionen för strategisk kommunikation. Det är en tvärvetenskaplig institution som enligt Jesper Falkheimer bland annat fokuserar på intern och

extern kriskommunikation, men som under de senaste åren vinklat alltmer på informationspåverkan och desinformation.

Blickar man ännu längre tillbaka ser han en annan, och kanske mer djupgående, förändring vad gäller forskningsfältet. Fram till för tio år sedan låg fokus på de positiva effekterna av digitalisering och det man kan beskriva som en kommunikationsrevolution, inte minst genom sociala medier. Det handlade om medborgarnas ökade möjligheter att delta i samhällsdebatten och engagera sig, något som sågs som vägen till demokratisering i många länder.

– Nu handlar det mycket mer om de negativa konsekvenserna och den mörka sidan av digitalisering och AI i en tid som kanske kan kallas för propagandans renässans, säger Jesper Falkheimer.

PÅ INSTITUTET arbetar forskarna dels med att ta fram kunskapsöversikter och samla internationell forskning, dels med empiriska fallstudier. Det är främst LU-forskare, och då i första hand statsvetare och kommunikationsvetare, som är verksamma vid Forskningsinstitutet för psykologiskt försvar. Men det finns även forskare från andra lärosäten i Sverige och internationellt som är knutna dit, främst genom Horizonprojektet.

– Vi ser stora möjligheter att vidareutveckla detta på Lunds universitet och involvera forskare vid fler fakulteter, säger Jesper Falkheimer.

JAN OLSSON

NATIONELL HANDBOK OM PSYKOLOGISKT FÖRSVAR

James Pamment och Jesper Falkheimer är redaktörer för en ny nationell handbok om psykologiskt försvar. Förhoppningsvis ska den vara klar före årsskiftet. Målgruppen är ansvariga vid myndigheter som ska kunna använda boken för att träna sina medarbetare i psykologiskt försvar. Boken är en antologi där ett antal författare skriver om allt från propaganda till grundlagen om yttrandefrihet.

LTH-forskarna Per Becker, Fredrik Nilsson och Anna Fureby. FOTO: CHRISTIAN UHR OCH KENNET RUONA X 2

LTH-forskare om livsmedel i kristider

Beredskap bortom bunkrade burkar

När det planeras för mat i kristider – vilka livsmedel föreställer vi oss då? Konservburkar och frystorkad mat tänker många, men faktum är att om det uppstår en kris så är det inte bunkrade konserver som räddar oss.

Livsmedelsberedskap är ett ämne som tas upp av forskare från LTH i Almedalen i sommar, och en av deras reflektioner är att lokala odlingar av grödor som inte behöver transporteras långa sträckor är viktigare än frystorkad mat i ett förråd.

En av dem som arbetar med beredskapsfrågor vid LTH är Per Becker. Han är professor i riskhantering och samhällssäkerhet och berättar att i en tid av kris eller krig så kommer vi äta det som finns tillgängligt. Vi har inga specifika lager av "krismat".

– Vår beredskap är byggd för små bortfall, inte långa perioder utan tillgång till mat, säger han.

Att planera maten i tider av kris hänger nära samman med annat beredskapsarbete.

– Alla delar hänger ihop, och om en kugge i systemet slås ut upphör en annan också att fungera. Exempelvis om elen försvinner så kan vi inte leverera dricksvatten, eller om vägnätet raseras så kan vi inte komma fram med livsmedelstransporter.

Per Becker förklarar att livsmedelsberedskap är en fråga som är mycket större än vilken mat som ska ätas.

Det håller Fredrik Nilsson med om. Han är professor i förpackningslogistik och hans forskning handlar om att hitta nya sätt att förpacka livsmedel, transportera mat och utforska innovativa lösningar för logistik och distribution.

Enligt Fredrik Nilsson är en av de stora utmaningarna hur maten ska förvaras och nå befolkningen.

– Ett modernt och cirkulärt system för mat inkluderar smarta förpackningslösning-

ar och lokala livsmedel som inte behöver transporteras långa sträckor för att komma till människorna som ska äta den, säger han.

DE TEKNISKA LÖSNINGARNA är också en del av beredskapen, och redan idag finns teknologi som inte kräver kyla för att förvara livsmedel i händelse av elbortfall.

– Men vi behöver hitta fler smarta lösningar även för framtidens råvaror – så att vi kan producera på sommaren och ha tillgång till färska grödor på vintern utan att behöva kylförvara.

Fredrik Nilsson lyfter även att den regionala strukturen för att odla grödor lokalt kan förbättras.

– Vår självförsörjningsgrad måste öka och ett sätt är att lära oss mer om odlingsbara grödor för olika temperaturzoner. Vad kan vi odla i södra Sverige som kompletterar det vi kan odla i norra delen av landet?

Men vilka är framtidens grödor som vi ska äta i händelse av en kris? Anna Fureby forskar om hållbar livsmedelsproduktion och bioprocesser. Hon är professor i livsmedel och läkemedel, och i likhet med Per Becker säger hon att maten inte kommer se annorlunda ut vid en kris.

– Det vi måste fokusera på – och det behöver vi göra oavsett om vi är i en kris eller inte – är att ta till vara hela råvaran. När vi får ont om resurser är det viktigt att det vi odlar används fullt ut.

Närodlat är ett viktigt inslag i vår livsmedelsberedskap.

När råvaror från närproduktionen har tagits till vara träder forskarna inom livsmedelsutveckling in och jobbar vidare med det som blir över.

– Man kan säga att vi uppgraderar livsmedelsproduktionens råvarurester, säger Anna Fureby.

Det kan handla om fermentering, där maten konserveras med hjälp av mikroorganismer, eller om att ta tillvara sidoströmmar i jordbruket, som att utveckla nya livsmedel från de delar av en planta som normalt sett inte skördas.

Bioprocessernas teknologier behöver vara bärkraftiga och konkurrenskraftiga, och möjliga att ställa om så att de också fungerar i en krissituation.

– Det är nödvändigt att ha en klar bild av vilka anläggningar vi har som snabbt kan ställa om sin produktion. Det behöver förberedas och planeras i fredstid så att produktionen kan anpassas när det behövs.

BÅDE KRIS OCH KRIG kräver beredskap, men Anna Fureby tydliggör att vi också måste tänka på klimatberedskapen.

– Förutsättningarna att odla blir annorlunda som en följd av klimatförändringarna. Det kan leda till att livsmedelsproduktionen behöver anpassas på längre sikt, som att odla grödor som kräver mindre i form av bevattning och bekämpning.

Men självklart ska framtidens mat också vara god och näringsrik.

– Förutom att råvarorna bör vara klimatanpassade och lagringståliga, strävar vi som forskar med bioprocesser också efter att maten ska vara nyttig, funktionell, se aptitlig ut och smaka gott, säger Anna Fureby.

JESSIKA SELLERGREN

LIVSMEDELSBEREDSKAP I ALMEDALEN

Livsmedelsberedskap står på Lunds universitets Almedalsagenda i år. I LTH:s panelsamtal "Hur får vi mat på bordet när det uppstår en kris?" den 26 juni medverkar Fredrik Nilsson och Anna Fureby.

Trafikflyghögskolan

Beredda på uppdrag om drönarutbildning

På Trafikflyghögskolan i Ljungbyhed märks ännu inga direkta konsekvenser av Rysslands krig i Ukraina. Men prefekten Johan Bergström räknar med att det kan komma.

Han nämner bland annat ukrainska instressen som vill utbilda instruktörer som i sin tur ska verka i Ukraina och utbilda drönapiloter på plats.

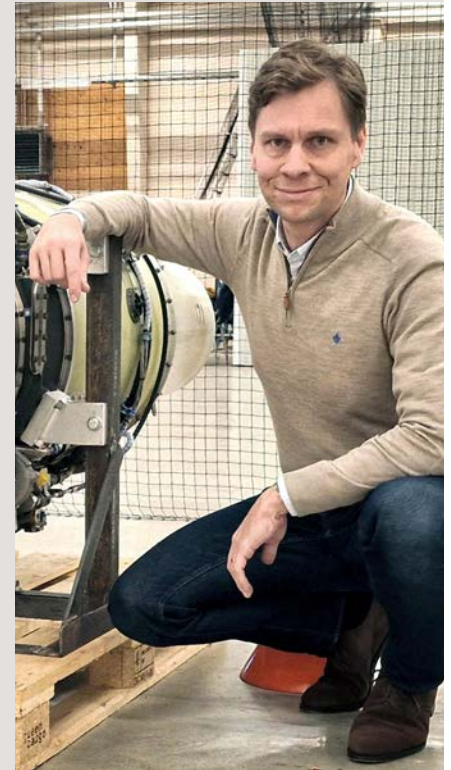
– Det är sådant som vi bevakar och räknar med kan hända. Om vi får ett sådant uppdrag från officiellt håll, till exempel försvarsdepartementet eller utbildningsdepartementet, så kan vi absolut mobilisera för det.

FÖRSVARSMAKTEN har en egen utbildning av drönapiloter, men Trafikflyghögskolan har hjälpt till och utbildat drönapiloter åt Försvarsmakten i många år. Det är inget som är nytt på grund av kriget i Ukraina.

– Men vi gör det mer avancerat och på lite högre nivå nu. Det är mot bakgrund av att Försvarsmakten siktar på att ha större och mer kompetenta vapenbärande system framöver, och då behöver man ha mer kompetenta piloter också, säger Johan Bergström.

På sikt kan Sveriges Natomedlemskap få konsekvenser för universitetets verksamhet i Ljungbyhed. Ett exempel är om Nato och Försvarsmakten vill förlägga hela eller delar av Nato:s pilotutbildning för transportflyg till den lilla skånska orten.

– Om det händer så skulle det innebära kraftigt ökad verksamhet hos oss,

Johan Bergström. FOTO: RIKARD TYLLSTRÖM

att vi får en betydligt större roll och blir engagerade i att utbilda piloter från fler länder för Nato:s transportflyg, på liknande sätt som vi gör idag för det svenska Flygvapnet. Men det är inget som vi har några indikationer på, utan det är processer som väntar i och med Natomedlemskapet, säger Johan Bergström.

JAN OLSSON

FOTNOT. Trafikflyghögskolan i Ljungbyhed är den enda statliga civila flygskolan i Sverige. Det finns också en statlig krigsflygskola som lyder under Försvarsmakten.

Från utsiktspunkten i São Gabriel da Cachoeira ser man stranden och befolkningens huvudsakliga transportmedel kanoterna.

Livet i Amazonas fångas i grammatiken

Ibland får baniwatalarna berätta en historia när Sandra spelar in språket för att kartlägga det.

Sandra Cronhamn med sina samarbetspartners Mônica och Valkíria.

Grammatiska system kan låta torrt och tekniskt, men de berättar mycket om människors kognition och om vad som är viktigt för människor i ett samhälle. Lingvisten Sandra Cronhamn åkte djupt in i Amazonas till São Gabriel da Cachoeira för att kartlägga urinvånarspråket baniwa.

Vid floden Rio Negro, en biflod till Amazonasfloden, så långt upp man kan komma med båt, ligger staden São Gabriel da Cachoeira, som har cirka 15 000 invånare. Den kallas för urfolkshuvudstaden och är en smältdegel bestående av 23 olika folkslag som talar språk från fem olika språkfamiljer, det vill säga språk som utvecklats från fem olika urspråk.

LINGVISTEN SANDRA CRONHAMN har varit i området två gånger i samband med sitt avhandlingsarbete. På plats har hon arbetat med att kartlägga hur urinvånarspråket baniwas grammatiska klassificerarsystem används och vilken funktion det fyller. När hon var där i februari 2020 spreds coronaviruset som en löpeld över världen och delstatsmyndigheterna bestämde att ingen fick lämna djungeln. Till slut fick hon åka ambulansflyg till delstatshuvudstaden Manaus och sedan vidare till Sverige. Först efter pandemin kunde hon åka tillbaka.

Sandra Cronhamn berättar att baniwa talas i många små och avlägsna byar längs med Rio Içana, en biflod till Rio Negro. Det är ett relativt stort språk i Amazonas med några tusen talare – de flesta urspråken talas av cirka 200 personer.

NÄR HON KARTLÄGGER baniwa är det språkets klassificerarsystem som är i fokus. Klassificerarsystemet delar in substantiv i kategorier, framför allt baserat på deras fysiska form. Det kan liknas vid det svenska genusystemet som delar in våra substantiv i neutrum och utrum, till exempel *ett* bord och *en* stol. I baniwa finns det över 50 klassificerare, och indelningen är mer flexibel.

– I baniwa kan samma substantiv ha flera betydelse genom olika klassificerare. Klassificerare är ändelser eller böjningar som läggs till substantivets räkneord, adjektiv eller ibland direkt på substantivet självt, säger Sandra Cronhamn.

– Om vi tittar på det svenska ordet “en flod” använder man i baniwa substantivet “ett vatten” och till räkneordet “ett” läggs en ändelse, en klassificerare, så att betydelsen blir “en flod”. Bokstavligen kan man säga att det betyder “en slingrande enhet vatten”. Läger man till en annan klassificerare blir betydelsen “en flaska vatten”, eller bokstavligen “en cylindrisk enhet vatten”.

KLASSIFICERARSYSTEM är inte på något sätt ovanligt, utan finns i 25 procent av jordens språk, till exempel i japanska och mandarin, men baniwa är ett relativt utforskat språk. Den mesta forskningen om språk har skett på de stora språken.

Klassificerarspråken har utvecklats parallellt i olika delar av världen och har mycket gemensamt. Det finns universella principer för hur kategoriseringen kan gå till. Till exempel är form en vanlig kategoriseringsgrund, men inget språk som man känner till har ett klassificerarsystem som bygger på färg eller lukt. Det berättar något om hur vår kognition fungerar.

– Sedan finns det specifika klassificerare som visar vad som är relevant i just den kulturen där talarna bor. Urinvånarspråket baniwa beskriver hur man lever, upplever världen och vad som är viktigt i samhället, berättar Sandra Cronhamn.

– I baniwa är exempelvis “kanot” och “hängmatta” exempel på specifika klassificerare som bara används för de orden. Ka-

noter har varit det enda fordonet att ta sig fram med här i det djupaste Amazonas och folket sover traditionellt i hängmattor.

Möjligheten att kunna identifiera vad som är relevant att kategorisera och kunna jämföra de kulturspecifika och universella tendenserna var det som lockade Sandra Cronhamn till att forska på just baniwa.

– Klassificerarsystem har hög komplexitet som tar tid att lära sig. Då måste det betyda något när de inte dör ut, utan förekommer i så många språk. De måste fylla en viktig funktion.

DET HADE SINA SIDOR att fältarbete i Amazonas.

– Alla var väldigt välkommande, men det tropiska klimatet med hetta, hög fuktighet, åska och skyfall kunde ställa till det med inspelningsutrustningen, säger Sandra Cronhamn.

En annan utmaning var att folk bor väldigt tätt inpå varandra.

– När man spelar in tal vill man ha så lite bakgrundsljud som möjligt, men ofta bor en familj i ett enda rum och det pågår alltid en massa saker runt omkring en.

GISELA LINDBERG

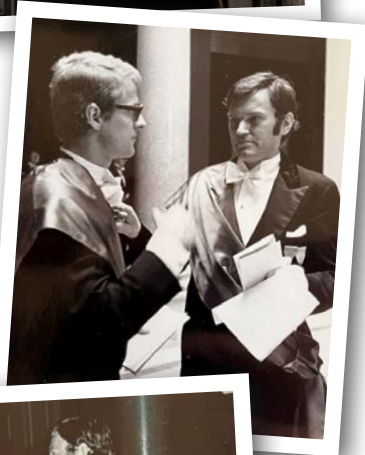
BIRGIT RAUSING LANGUAGE PROGRAMME (BRLP)

Sandra Cronhamn har kunnat göra fältarbetet tack vare stipendier från BRLP. Programmet, som nu håller på att avslutas, började 2006 då SOL fick en donation på 15 miljoner kronor riktad till språkvetenskap/lingvistik och kinesiska.

I år blir Leif Salford jubeldoktor. Dessutom kan han lägga ytterligare en i det närmaste unika titeln till sin lista – jubelövermarskalk. För femtio år sedan hade han nämligen ansvaret för sin egen promotion!

Dubbelt jubel!

Leif Salford, professor emeritus i neurokirurgi, har verkat inom akademien i hela sitt vuxna liv. Som forskare, lärare – och festfixare. För finns det en anledning att fira ska det firas, det är principen han fortfarande lever efter.

– I hela mitt liv har jag försökt skapa en positiv stämning hos de som jobbat på de enheter där jag befunnit mig. Det har gett mig mycket positivt tillbaka, säger han från sin fåtölj i den stora trevåningsvillan i centrala Lund som han och hustrun Eva Salford fick chansen att köpa i slutet av 60-talet.

Historierna Leif Salford kan berätta från sitt långa och aktiva yrkesliv är många. Och ofta handlar de om fester, akademiska högtider eller andra tillställningar. Som den

gången kung Gustav II Adolf snubblade på parnassen under universitetets 300-årsjubileum då han kreerades till jubelhedersdoktor och Leif Salford i sista stund lyckades fånga och stötta upp honom. Eller den gången 1968 då lasarettet fyllde 200 år och statsministern och andra prominenta gäster fick smugglas in bakvägen till Akademiska föreningen för att inte angripas av demonstranterna utanför festlokalen.

– Det är dramatiska minnen, för det hände stora ting, konstaterar han.

REDAN EFTER det första året av medicinstudier bestämde sig Leif Salford för att aldrig tacka nej till ett spännande uppdrag. Det ledde till att han snart blev såväl sekreterare i Medicinska föreningen som prokurator i Malmö nation, kårmarskalk och till och med universitetets övermarskalk. Särskilt doktorspromotionen håller han kär – han har deltagit i så gott som alla sedan 1962. År 1970 blev han utsedd till övermarskalk, en post som på den tiden var oavlönad och sköttes på fritiden.

– Mitt första år som övermarskalk var min dotter nyfödd och varannan natt var hon med mig i övermarskalkens rum i Universitetshuset. Hon låg där och sov medan jag jobbade med promotionen.

NÄR HAN SÅ SJÄLV skulle promoveras år 1974 – efter att ha bott i New York och verkat vid Cornell Medical Center i två år – fann han sig i en ovanlig sits. Förutom att han själv skulle promoveras till medicine doktor

Leif Salford, glad ny-promoverad medicine doktor 1974.

På bild två i samspråk med goda vännen Jonas Hafström som han delade uppgiften som övermarskalk med. Efter det en svängom med hustrun Eva Salford på promotionsfesten. Längst ner syns Leif Salford med sina föräldrar, hustrun Eva, dottern Lotta och svärmor.

Bilderna från 1974
väcker minnen hos
Leif Salford.

I början av 1980-talet bodde och jobbade Leif Salford i Kuwait, där han hade fått en professur. Den här vackra kåpan fick han senare som gåva av dekanen på Medicinska fakulteten där.

▶ var han också övermarskalk och alltså den som var ytterst ansvarig för hela ceremonin. Uppdraget delade han med goda vännerna Jonas Hafström, sedermera ambassadör och universitetets styrelseordförande.

– Eftersom det aldrig hade hänt förut gav jag mig själv i uppgift att lägga till det i handlingarna: Huru promovera sittande övermarskalk? Efter det att föregående fakulteten avslutat, ska marskalken resa sig, ta av sig sitt band, sätta sig vid övriga promovendi och invänta sig tur. Så det gjorde jag.

ÄVENOM det var det sista året han hade jobbet som övermarskalk har Leif Salford inte släppt doktorspromotionen. Förutom att han har varit Medicinska fakultetens promotor, har han i drygt två decennier fungerat som "generalrepetitör", det vill säga den

som repeterat hela proceduren med samtliga promotorer.

Den 31 maj i år finns Leif Salford som vanligt med under ceremonin i Domkyrkan. Den här gången som både jubeldoktor och jubelövermarskalk, det senare en egen titel som Jonas Hafström har hittat på. Leif Salford räknar med en mycket kort tid i ramp-ljuset.

– Som jubeldoktor sitter du i ett sidoskepp i Domkyrkan, ingen ser dig. Man kan hoppas på en bekväm stol, annars är det ganska outhärdligt. När det är din tur glider du fram till promotorn och tar i hand. Du får nytt diplom och några ord på latin, sedan bugar du dig och går tillbaka till stolen. Det hela är över på 30 sekunder. Men det är kul att det händer och självklart ska jag vara med.

Att en av hans döttrar dessutom var med som kransflicka den där majdagen 1974, och således firar ett eget jubileum i år, tycker han är extra roligt. Att värna de akademiska traditionerna är viktigt för Leif Salford.

– Jag tycker de är oändligt viktiga, inte minst för sammanhållningen. Jag kan tala med någon som läst i Lund, Uppsala eller vid något annat universitet, och känna att vi har något som vi delar med en hel akademisk värld. Det gör oss stolta över platsen vi studerat och verkat vid. Att man dessutom får gå i jättelånga tåg med originella hattar och kåpor, det är ju jätteroligt.

I STARK KONTRAST till det lättsamma och flärdfulla står Leif Salfords professionella karriär. Den har han ägnat åt att bekämpa de maligna gliomen, en av de absolut dödligaste formerna av cancer. Som 67-åring gick han i pension från det kliniska arbetet och 2018 lämnade han över chefskapet för det laboratorium för gliomforskning han skapat redan 1977, Rausinglaboratoriet. Han är tacksam för alla år han har fått ägna åt sitt arbete.

– Jag är oerhört lycklig över att ha fått jobba inom en specialitet som har varit så utmanande, men också belöande. Det har krävt mycket, men känslan av att ha räddat en människas liv är ofantlig. Det är det finaste av allt.

TEXT & FOTO: MINNA WALLÉN-WIDUNG

DOKTORSPROMOTIONEN

Årets doktorspromotion arrangeras den 31 maj i Lunds domkyrka. Vid tiden för LUM:s pressläggning är det 266 doktorer och 15 hedersdoktorer som ska promoveras. 66 doktorer som promoverades för 50 år sedan ska kreeras till jubeldoktorer.

Processionen lämnar Universitetshuset kl 12.00 och vänder åter någon gång efter klockan 15.00. Mer information finns i kalendariet på lu.se.

listan.

Varje universitet med självaktning borde ha ett eget förlag. Det menar Marianne Thormählen, förläggare på Lund University Press, som hittills mest gett ut böcker från HT-fakulteterna men som nu välkomnar forskare med författarambitioner från alla fakulteter att höra av sig.

Fem fördelar med att LU har ett eget förlag

1

GLOBAL SPRIDNING

Författarna som publiceras via Lund University Press syns i samarbetspartners Manchester University Press kataloger. De marknadsförs och säljs på samma premiser som Manchesters egna. Två år efter publicering finns boken på uppskattningsvis 500-600 internationella forskningsbibliotek.

2

NOGGRANN KVALITETSKONTROLL

Manuset genomgår rigorös peer-review – inte sällan av världsledande internationella forskare inom ämnet – innan förlagets redaktionsråd slutligen avgör om boken ska publiceras. Böckerna förankras också i en utgivningskommitté i Manchester.

3

FÖRSTKLASSIG ENGELSKA

Förlaget publicerar enbart på engelska. Antagna manus får en professionell språklig bearbetning. Översättningar från svenska utförs av auktoriserade översättare med forskarutbildning. Slutligen genomgår manuset en så kallad copy-editing via Manchester.

4

INBUNDET OCH OPEN ACCESS

Boken levereras, professionellt designad och producerad, i inbundet format. Den publiceras även open access, vilket många svenska forskningsfinansiärer i dag kräver men som också har skapat turbulens på den internationella akademiska publiceringsmarknaden eftersom öppen tillgång inte genererar några intäkter.

5

LOKALT KONTAKTNÄT

Förlagets placering möjliggör tät kontakt mellan författare och förläggare. Kommunikationen är nära och direkt. Till skillnad från de stora internationella förlagen är Lund University Press öppet för så kallade smala ämnen liksom för tvärvetenskapliga upplägg.

Marianne Thormählen.
FOTO: MINNA WALLEN-WIDUNG

Karriärcoacherna Pernilla Thellmark och Stina Vikingson föreläser om inre utvecklingsmål, Inner Development Goals (IDGs).

Inre utvecklingsmål ska bygga hållbara karriärer

Möt Stina Vikingson och Pernilla Thellmark på Ekonomihögskolans karriärcenter som börjat jobba konkret och handfast med personliga utvecklingsmål för hållbar utveckling. Deras målgrupp är studenter, men metodiken fungerar för allt från den enskilda individen till team och större grupper på arbetsplatsen.

– Välj en färdighet som du skulle vilja utveckla. Reflektera över den tillsammans med någon du sitter bredvid, helst någon du inte känner. Vilken färdighet skulle göra störst skillnad i ditt liv?

Det är karriärcoachen Pernilla Thellmark som ställer frågan. Hon föreläser om individuella utvecklingsmål, Inner Development Goals (IDGs) för en samling nyfikna studenter. Föreläsningen avslutas med korta övningar med inslag av reflektion – och mod.

– Så inspirerande, säger deltagarna efteråt.

STINA VIKINGSON och Pernilla Thellmark vittnar om att många studenter de möter för karriärvägledning är intresserade av att jobba med hållbarhet, men att det kan vara svårt att veta hur man kan stötta dem på bästa sätt. Med ramverket för IDGs blir det mer greppbart både för karriärvägledarna och för studenterna själva.

– Ofta känner jag "wow!", vilken kunskap och vilka reflektioner och idéer som studenterna har, säger Stina Vikingson.

FN:s medlemsstater har satt upp globala hållbarhetsmål, men det kan kännas stort och abstrakt för individen att se hur man själv kan bidra till att utrota hunger och fattigdom. Därför har de "inre utvecklingsmålen" tillkommit – ett slags ramverk för egenutveckling. De utgår ifrån fem olika kategorier – som tänka och agera – och konkretiseras i 23 färdigheter – som kritiskt tänkande, kreativitet och uthållighet. Bakom initiativet står flera forskare, företag och organisationer via en icke-vinstdrivande stiftelse.

UNDER TVÅ terminer har Ekonomihögskolan erbjudit ett frivilligt extraspår – Living the Sustainability Idea – för studenterna vid två masterprogram. Mycket av det arbetet är byggt kring IDGs och det blev naturligt att ta in det även i karriärverksamheten. Den här våren har karriärvägledarna

anordnat en workshopserie, öppen för alla Ekonomihögskolans studenter. Den fortsätter i ny upplaga under hösten. Tanken är också att fortsätta utveckla metoder för att ta med sig IDGs in i enskild coaching.

– Under workshopparna tränar och testar vi oss fram i IDG-ramverket tillsammans med studenterna. Det är ett strukturerat sätt för att stegvis upptäcka vilka färdigheter och förmågor man utvecklat. Vi börjar inte i "nu ska vi träna på just det här", utan det ser vi i efterhand, säger Stina Vikingson.

BÅDE PERNILLA THELLMARK och Stina Vikingson ser stor potential i att arbeta med IDGs på fler vis än med studenter. En del av Ekonomihögskolans partnerföretag

jobbar med det bland sina medarbetare, och Pernilla Thellmark och Stina Vikingson har provat dem på ett personalmöte för fakultetens kansli. De berättade om ramverket och visade de olika kategorier och färdigheter som finns. Sedan fick kollegorna välja ut två färdigheter var som

de skulle vilja utveckla professionellt och diskutera det med en kollega.

– Vi upplevde att det fanns ett stort intresse att diskutera IDGs på en organisationsnivå. Om jag fick drömma så skulle man kunna använda dem för såväl utvecklingssamtal som för teambuilding och på strategidagar, säger Stina Vikingson.

NYLIGEN ANORDNADE Ekonomihögskolans karriärcenter i samarbete med karriärsamordnare på Samhällsvetenskapliga fakulteten en kompetensutvecklingsdag på temat hållbar karriär.

– Det finns absolut ett intresse från andra delar av LU för detta. Det fina är att metoden inte alls är knuten just till Ekonomihögskolan, utan att det är ämnesöverskridande. Men det behövs exempel på hur man kan göra och sedan får man prova sig fram, säger de.

TEXT & FOTO: LOUISE LARSSON

INRE UTVECKLINGSMÅL

"Inner development goals" (IDGs) bygger på att personlig utveckling är en viktig del i att uppnå de 17 hållbarhetsmålen i FN:s Agenda 2030. För att kunna ta till sig FN:s hållbarhetsmål och hjälpa till att uppfylla dem, behöver vi färdigheter i att kunna tänka, samarbeta och agera. På innerdevelopmentgoals.org finns verktyg, filmer och artiklar för den som vill läsa på.

DE FEM KATEGORIerna OCH 23 FÄRDIGHETERNA

1. VARA

Inre kompass
Integritet och autenticitet
Öppenhet och lärande
Självmedvetenhet
Närvaro

2. TÄNKA

Kritiskt tänkande
Komplexitetsmedvetenhet
Perspektivförmågor
Meningsskapande
Långsiktig orientering och visionerande

3. RELATERA

Uppskattning
Samhörighet
Ödmjukhet
Empati och medkänsla

4. SAMARBETA

Kommunikationsfärdigheter
Samskapande
Inkluderande hållning och interkulturell kompetens
Tillit
Mobilisering

5. AGERA

Mod
Kreativitet
Optimism
Uthållighet

Vetenskapliga ombud hjälper när forskarna tvivlar

ETIK. Etikprövning, öppna forskningsdata, författarskapsfrågor, jäv, AI och GDPR.

Fakulteternas vetenskapliga ombud finns där när osäkerhet och tvivel gnager om hur man bör agera som forskare.

– De senaste åren har reglagen skruvats upp rejält och spännvidden i vad man som vetenskapligt ombud ska hantera har ökat, säger Mats Johansson, koordinatör för universitetets vetenskapliga ombud.

Störst förändringar har det varit inom humaniora, teologi och samhällsvetenskap. Björn Petersson på Filosofiska institutionen har varit ombud för HT-fakulteterna och Juridiska fakulteten sedan sommaren 2019.

– Jag har fått väldigt många frågor kring etikprövning och hur man ska hantera känsliga personuppgifter. Det var jag inte riktigt beredd på, för så var det inte i början.

IBLAND VET HAN SVARET och kan hjälpa till direkt. Ibland hänvisar han vidare. Ofta handlar det om att vara en diskussionspartner. Han betonar att det aldrig handlar om att utreda eller komma med pekpinnar – de vetenskapliga ombuden finns för att hjälpa.

Inom medicin har etikprövning varit rutin i många år. Inom humaniora och samhällsvetenskap forskas det också på människor men där har etikprövning varit långt ifrån lika etablerad. I takt med att tillsynen skärpts de senaste åren har fler forskare anmälts för misstänkta brott mot lagen. Anmälningarna har lett till stress och frågorna till de vetenskapliga ombuden har blivit fler.

Mats Johansson, koordinatör, och Björn Petersson, vetenskapligt ombud på Juridiska fakulteten och HT-fakulteterna.

– Det är många projekt på HT som hanterar känsliga personuppgifter, säger Björn Petersson.

Detsamma gäller samhällsvetenskap. Ett typexempel är forskning om människors politiska åsikter. I vissa fall kan kravet på etikprövning tyckas orimligt. Ett exempel är statsvetare som måste etikpröva forskning på offentliga riksdagsprotokoll, det vill säga dokumentation av vad folkvalda politiker sagt i riksdagens talarstol.

– Etikprövningslagen var inte tänkt så men det har blivit en konsekvens. Nu görs en översyn av lagen och vi får se var den landar, säger Mats Johansson.

FRÅGOR KRING ÖPPNA DATA hamnar ibland hos universitetets vetenskapliga ombud. Ofta kommer kraven på öppenhet från forskningsfinansiärer och vetenskapliga tidskrifter. Samtidigt kan kraven på öppenhet hamna i konflikt med att data måste förvaras på ett säkert sätt. Vissa uppgifter är skyddsvärda och får inte delas hur som helst.

– Det finns fler saker att tänka på idag och än fler blir det vid internationella samarbeten. Hur ska känsliga personuppgifter hanteras i sådana samarbeten? Vilka avtal måste finnas och vem ansvarar för vad? Oftast går det att lösa men utmaningarna har blivit större, säger Mats Johansson.

DE SENASTE ÅREN har universitetets vetenskapliga ombud även fått fler frågor kring författarskap till vetenskapliga artiklar. Omfattande samarbeten mellan forskare vid olika universitet kan resultera i ett myller av författare när artikeln publiceras. Den som står som författare har ett ansvar även om ens eget bidrag varit litet. Rena gåvoförfattarskap där forskare som inte alls bidragit tillåts stå som medförfattare förekommer också, trots att det strider mot författarskapsreglerna. På så vis får de meritvärden de inte borde ha fått och kan på ett otillbörligt sätt gynnas vid framtida tjänstetillsättningar.

Men att stå som författare är inte alltid en vinn-situation. Om artikeln anmäls och konstateras innehålla fabriceringar, plagiat

ETT OMBUD PÅ VARJE FAKULTET

Lagen om ansvar för god forskningssed och prövning av oredlighet i forskning trädde i kraft den 1 januari 2020. Lagens förarbeten blev också startskottet för idén om att inrätta vetenskapliga ombud för att främja god forskningssed. Senare har det visat sig att forskare vill ha hjälp med fler och delvis andra frågor än det från början var tänkt.

Vid Lunds universitet har alla fakulteter samt universitetets särskilda verksamheter, USV, ett vetenskapligt ombud. Kontaktuppgifter finns på Medarbetarwebben.

ETIKPRÖVNINGSLAGEN SES ÖVER

Regeringen har beslutat göra en översyn av Etikprövningslagen. Utredaren ska särskilt titta på möjliga undantag från kravet på etikgodkännande för viss forskning som innehåller behandling av känsliga personuppgifter samt regleringen av tillsyn i lagen. Utredaren ska även analysera om Överklagandenämnden för etikprövning, Önep, måste anmäla till åtal vid varje misstanke om brott.

Ulrik von Essen, justitieråd i Högsta förvaltningsdomstolen, har utsetts till utredare. Utredningen ska presenteras senast den 30 september i år.

eller annan oredlighet så händer det att forskare som står som medförfattare vill frånsäga sig ansvar för arbetet.

TEXT & FOTO: JAN OLSSON

MAX IV används allt mer.

MAX IV slog rekord förra året

Mer än 1 700 forskare från 34 länder använde MAX IV i fjol. Antalet projekt uppgick till 408, en ökning med 30 procent jämfört med 2022.

Årsrapporten visar också att drygt 40 procent av användarna kom från Sverige och nio av tio från europeiska länder. Var tredje användare var kvinna.

Antalet vetenskapliga publikationer sköt i höjden förra året och ökade med 51 procent jämfört med 2022.

Trots att fjolårets underskott inte blev så stort som befarat (minus 9 miljoner kronor istället för budgeterat minus 77 miljoner) beskrivs ekonomin som fortsatt utmanande. Räntekostnader och inflation har inneburit höga kostnader för lokaler, el och personal. Jämfört med 2022 ökade kostnaderna med 109 miljoner kronor i fjol. Utan det extra tillskottet på 40 miljoner från regeringen hade det varit svårt att hålla igång verksamheten i år. Dessutom har Lunds universitet gett finansiella garantier.

I år och de kommande två åren är prognosen att kostnaderna fortsätter att öka. Den kanske största utmaningen är den långsiktiga finansieringen.

MAX IV är världens ljusstarkaste synkrotronljusanläggning. Vid anläggningen bedrivs avancerad forskning inom allt från diabetesmedicin och biobaserade material till nya energilösningar.

Illustrerad skönlitterär kapitelinledning i Frans Libertsons avhandling.

Frans Libertson. FOTO: WORLD ENERGY JUSTICE CONGRESS 2023

Använder konst och skönlitteratur för att uppmärksamma avhandling

FORSKNINGSFÖRMEDLING. En avhandling lockar sällan många läsare. Frans Libertson använder sig av både skönlitteratur och konst för att öka chanserna att nå ut och göra sin avhandling om hållbara energisystem mer tillgänglig.

Idén fick han för något år sedan under ett samtal med sin handledare. När handledaren påpekade att det är de vetenskapliga artiklarna som kommer att läsas, inte i första hand avhandlingen, insåg han att det säkert stämmer, men samtidigt föddes tanken att visa att även avhandlingar kan bli lästa.

– Jag har alltid varit intresserad av att skriva och berätta en historia. Jag hade precis läst Herman Melvilles bok *Bartleby, the Scrivener: A story of Wall Street* som bland annat handlar om hur arbetare avkrävs mer och mer i en kapitalistisk ekonomi, berättar Frans Libertson.

– Min avhandling handlar också om beteendeförändringar för att passa in i ett sys-

tem och om hur konsumenter måste ändra sin elkonsumention när alltmer av produktionen kommer från förnybara källor. Elkonsumenterna kan till exempel behöva tvätta, diska och ladda elbilen andra tider på dygnet när tillgången på el är bättre och elen är billigare. Men det är inte alla konsumenter som kan göra det, så kravet på flexibilitet kan leda till ökad ojämlikhet och social orättvisa.

I BOKEN KÄNDE HAN således igen teman från sin avhandling och bestämde sig för att skriva en novell som parafaserar Melville. När novellen var klar delade han upp den i mindre delar där varje del fick inleda varsitt kapitel i avhandlingen tillsammans med AI-genererade bilder som illustrerar det kommande kapitlet. På det viset har skönlitteratur och konst blivit ett slags ramberättelse till den vetenskapliga avhandlingen.

Den fiktiva novellen beskriver och sammanfattar teman i den faktsäckade avhandlingen. Varje del av novellen avslutas

med en cliffhanger och den som vill läsa hela berättelsen drivs att bläddra från ett kapitel till nästa.

Frans Libertson menar att hans avhandling kan ses som två böcker i en, men att det finns tre sätt att läsa den på.

– Man kan läsa novellen för sig eller bara läsa avhandlingens kapitel. Eller så väljer man att läsa båda delarna parallellt.

Varför har du valt att göra så här?

– Det talas mycket om att hitta nya sätt att kommunicera vetenskap och jag tror starkt på storytelling som kommunikationsverktyg. Fiktion kräver sällan förkunskap och läsaren behöver inte känna till några akademiska termer. Jag vill göra min forskning mer tillgänglig för en bredare publik och då tror jag det krävs något som sticker ut.

JAN OLSSON

FOTNOT: Frans Libertson disputerade den 24 maj med avhandlingen *The stories of user flexibility – An exploration of flexibility capital for a just energy transition*.

Lagspelare med intresse för sociala relationer

Vad har fotboll och jobbet som kanslichef på universitetet gemensamt? Faktiskt mer än man kan tro.

Det menar Lina Wedin, ny kanslichef på Samhällsvetenskapliga fakulteten och fotbollsspelare sedan barnsben.

Fotbollsintresset väcktes redan i sexårsåldern när Lina Wedin följde i tvillingsystern Emmas fotspår och började i fotbollsskola. I tonåren blev hon uttagen till flera elitsatsningar och efter högstadiet började hon på fotbollsgymnasium.

– Det är något visst med lagsporter. Den sociala samvaron, att samlas kring något och att man måste släppa allt annat för att vara här och nu. Dessutom kan man hela tiden utvecklas och bli bättre, det har alltid tilltalat mig, säger hon.

UTVECKLING är något Lina Wedin också har tagit fasta på i sin karriär. Efter ett år på fotbollsgymnasiet tog ”den akademiska ådran” över och efter universitetsstudier i Skottland, Kanada och Frankrike kom hon tillbaka till Sverige med två examina i juridik i bagaget. Hon fick en doktorandtjänst vid Rättssociologiska institutionen och efter disputationen 2009 blev hon industripostdoktor inom det privata näringslivet, följt av jobb inom kommun och region. Sedan mars månad jobbar hon som kanslichef vid Samhällsvetenskapliga fakulteten.

– Det känns som om jag har lärt mig jättemycket den här första tiden och att jag

En gång mötte Lina Wedin och Lilla Beddinge BK Malmö FF:s damlag. Slutresultatet? Förlust med 18–0. ”Men vi fick spela inne på Eleda stadion, vi fick med oss goodiebags därifrån och deras omklädningsrum var större än hela vårt klubbhus. Så det var väldigt roligt ändå”.

äntligen börjar kunna ställa de rätta frågorna. Jag har fått ett jättefint bemötande.

För att kunna koppla bort jobbet har fotbollsplanen alltid varit det rätta stället för

Lina Wedin. Med några få uppehåll har hon hela tiden fortsatt att både spela själv och träna andra. Lilla Beddinge BK i hemkommunen Trelleborg är klubben framför andra. Mellan 2016 och 2023 spelade hon i klubbens damlag i division 4. Dessutom var hon initiativtagare, ledare och tränare för byns ungdomsverksamhet med fokus på att spela och låga avgifter.

– Jag har själv fyra döttrar och har sett hur avgifter för fritidsintressen sticker i väg. Det kan vara svårt att ha råd helt enkelt. För mig är det viktigt att alla ska ha möjlighet att delta. Barn- och ungdomsverksamhet ska inte handla om att bygga upp klubbens ekonomi, utan om att barnen ska få vara aktiva.

MEN I NOVEMBER förra året blev det ett snöpligt slut på fotbollskarriären, då Lina Wedin skadade vänster knä. Redan 2010 hade hon gjort illa samma knä rejält och nu är det uteslutet att hon fortsätter spela.

Det sociala är det hon saknar mest.

– Jag blev verkligen påverkad mentalt när det hände. Det är en så stor omställning att gå från att ha ett socialt sammanhang två gånger i veckan till att plötsligt vara helt utan. Och att stå vid sidan var ingenting för mig, jag vill vara med ute på planen.

MEN FOTBOLLEN är fortfarande en stor del av hennes vardag. Hon tränar sin 15-åriga dotters lag i en annan klubb och sitter i styrelsen för Lilla Beddinge BK. Dessutom har hon nytta av det hon lärt sig under alla år som fotbollsspelare på jobbet.

– Fotbollen har lärt mig hur man tar människor och skapar sociala relationer. Och inom fotbollen har jag nytta av alla ledarskapsutbildningar jag har fått genom jobbet.

TEXT & FOTO: MINNA WALLÉN-WIDUNG

Läsarna gillar LUM men efterlyser överraskningar

LÄSARUNDERSÖKNING. Nästan 1 100 medarbetare vid universitetet svarade när LUM tidigare i år skickade ut en enkät för att bland annat få veta vad anställda helst vill läsa om, hur man vill läsa och vad man tycker om LUM.

En majoritet av de som svarat gillar LUM. Många uppskattar tidningen eftersom de tycker att den visar på universitetets bredd och upplevs som trovärdig. Fyra av fem som svarat litar helt på innehållet och anser att tidningen är trovärdig. Många tycker att den tar upp aktuella och för anställda relevanta ämnen, samtidigt som den ger en inblick i olika verksamheter vid universitetet. Flera som kommenterat sina enkät svar i fritext framhåller LUM som den enda kanalen som ger dem en mer samlad bild av universitetets olika verksamheter och vad som är på gång. I synnerhet betonar de vikten av att få en inblick i andra områden än ens eget.

MEN DET FINNS UTRYMME för förbättringar. Ett sådant område handlar om att ge utrymme för fler kritiska röster. Ett annat att innehållet kan bli mer oförutsägbart. Drygt hälften svarar att de någon gång kan bli överraskade av innehållet och knappt fyra av tio menar att innehållet i LUM ibland kan ge upphov till diskussion på arbetsplatsen.

Enkäten visar att LUM blir läst både i tryckt form och digitalt. Fyra av tio föredrar papperstidningen, tre av tio föredrar att läsa på webben, lika många läser LUM både som papperstidning och digitalt. Undersökningen visar att de som läser papperstidningen läser mycket mer av innehållet än de som väljer att läsa på webben.

I enkäten fick anställda möjlighet att ange vad de helst vill läsa om i LUM. Det gick att välja flera av de 14 alternativen och i topp hamnade aktuella frågor om satsning-

ar vid universitetet följt av forskning och universitetet som arbetsplats (se tabell nedan).

65 personer angav att de inte alls läser LUM. Anledningarna är tidsbrist samt att innehållet inte upplevs som tillräckligt intressant. Drygt 20 berättade vad som skulle kunna få dem att ändra sig: fler bilder, fler artiklar på engelska, mer om doktoranders situation och vad som händer inom högre utbildning, ledarsida.

Undersökningen kommer att användas i det fortsatta arbetet med att utveckla LUM. Ett par av de som svarat får sina önsksningar uppfyllda redan i detta nummer i och med korsordet på nästa sida.

JAN OLSSON

1 098 personer besvarade läsaruundersökningen. Det motsvarar en svarsfrekvens på 12,5 procent räknat på 8 800 anställda. Majoriteten av de svarande, 59 procent var kvinnor. Lika stor andel, 59 procent, av de svarande, var TA-personal. 38 procent till-

hörde gruppen forskare, lärare och doktorander.

Vad vill du helst läsa om i LUM? (flera svar möjliga)	Andel svarande
Aktuella frågor om satsningar vid universitetet	81 %
Forskning	72 %
LU som arbetsplats	63 %
Omvärldsförändringar som kan påverka LU	55 %
Undervisning och utbildning	53 %
Universitetsledningens arbete och prioriteringar	53 %
Evenemang och händelser	50 %
Personporträtt	46 %
Krönikor, insändare och debattartiklar	44 %
Samverkan med omvärlden	43 %
Tvärvetenskapliga projekt	38 %
Högskolepolitik	36 %
Högskolevärlden internationellt	25 %
Annat (frisvar), till exempel: arbetsmiljö, hållbar utveckling och miljöarbete, hot och säkerhet, innovationer, korsord och tävlingar, kuriosa och universitetshistoria, TA-personalens förändrade jobb, missförhållanden, kritiska granskningar och fler kritiska röster.	4 %

Sommarkryss!

I LUM:s läsarundersökning efterlystes önskemål om vad tidningen borde innehålla. Det kortaste förslaget var rätt och slätt: korsord. Så här kommer ett sommarkryss med LU-anknytning! Svårt, lätt, rätt? Hitta facit på medarbetarwebben lu.se/lum från den 18 juni. Glad sommar och lycka till!

FOTO: KENNETH RUOMA

Gammal teleborg	Skandalomsusat lejon		Hemadress i universum		Blommigt instrument		Vanlig förkortning		På skylt 1967		Konst och professorsceremoni
			Frid				AI-verktyg		E-post		Fisk
Har plan	Sköt Nobelpris tagare									Indium	
					Impopulära kostnader				Immunbristsjukdom		
	Anakoret		Riemannintegralen		Promotionslingo						101
	Vill phd:n att avhandlingsarbetet ska bli				Till ansiktet				50		Kanada
		Jobbade LDC med	Får doktorn					Externa relationer	Borrade JR efter		LTH-mjölk
			Dryck						Tillredningsrum		
Benämning	Görs det i Lund				Brukar föreläsaren						Duo
Gripit tag i					Är nydisputerade						
					I Sjön						
Datorpionjär	Tour	Mot anti	Det viktigaste		Et cetera		Förstärkt verklighet	Döljer håret			
								Är elden			
			LU är bra på att få anslag härifrån			Framkallar allergi			Trötthets-sjuka		Böna
						Emedan					
	Grön energi och rektor									M-fak-Ahrén	
	Var i Frankrike			På kort			Paradis för statsvetare plus s				

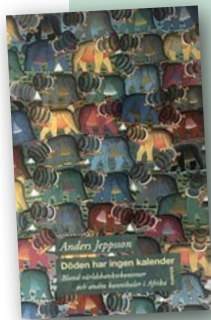
Anders Jeppsson, medicinare som arbetat som hälsorådgivare i Afrika, numera verksam vid Enheten för medicinens historia vid LU.

Beskriv din nya bok!

– Den är närmast inspirerad av Axel Munthe, Ernest Hemingway och Ryszard Kapuscinski. Jag berättar om möten med olika människor och ofta dramatiska händelser i östra och södra Afrika där jag tjänstgjorde i perioder från 1990 till 2007. Det är både en nutidshistorisk skildring och en personlig bok.

Så boken bygger på dina år i Afrika?

– Ja, till det yttre handlar den om mina femton år som läkare i Afrika på uppdrag av bland andra WHO, Världsbanken och Sida. Utifrån mina möten med människor belyser jag olika problem, såsom fattigdom, kolonialism då och nu, globalisering, bistånd, korruption och mycket mer. Jag kan nog garantera spännande, intressant och lärorik läsning!

ANDERS JEPSSON
Döden har ingen kalender: bland världsbanksekonomer och andra kannibaler i Afrika
(Bokförlaget Korpen)

Om förbindelser för handel och idéer

INGEMAR OTTOSSON
Sidenvägen
(Historiska Media)

I *Sidenvägen* berättar historikern Ingemar Ottosson om de historiska handelsrutterna från Kina till Svarta havet och Medelhavet. Handelsrutter längs vilka inte bara varor fraktades utan även idéer spreds.

Boken skildrar även vår tids globalisering genom projektet med de nya siden-

vägarna – ett projekt som inleddes för drygt tio år sedan, involverar fler än 60 länder och ska binda samman Kina med Europa, men även med Afrika, och syftar på nya förbindelser till lands och till sjöss.

Boken ingår i serien Världens dramatiska historia.

Hans Swärd och Alexandru Panican (red)
Akilleshälar i välfärd, socialpolitik och socialt arbete
(Studentlitteratur AB)

Vilka är de svaga punkterna i det svenska välfärdssystemet och hur pass väl skyddade är medborgarna? *Akilleshälar* är en antologi där åtta forskare tar grepp på svagheterna inom olika delar av det svenska välfärdssystemet. Bland annat analyserar de dualismen i dagens socialpolitik och det sociala arbetet där vissa rättigheter är selektiva och riktas till en mindre grupp, medan andra rättigheter riktas mot stora samhällsgrupper.

Förutom de åtta forskarna, där tre är verksamma i Lund, bidrar författaren Susanna Alakoski i boken.

OLOF HALLONSTEN, ANNA JONSSON, JENS RENNSTAM, NADJA SÖRGÄRDE (RED)
Metaphors we supervise by
(Studentlitteratur AB)

I *Metaphors we supervise by* resonerar författare inom olika ämnen kring handledarskap. Genom att beskriva och diskutera handledarskapet i metaforer, som illustreras och görs levande med hjälp av serieteckningar, vill författarna öka den ömsesidiga förståelsen mellan student och handledare. Allt för att underlätta samarbetet i det ibland så frustrerande arbetet med att skriva en avhandling.

I boken bidrar bland annat forskare och lärare från olika discipliner vid LU – företagsekonomi, historia, filosofi och sociologi.

Gästkrönikörer skriver återkommande i LUM. I det här numret är det Sanimir Resic, Konstnärliga fakulteten, som ser universitetets möjligheter att vara en motkraft när utvecklingen i samhället går åt fel håll. Åsikterna är skribentens egna.

Universitetet är ett motgift till destruktiv samhällsutveckling

Den 31 maj 2023 höll jag ett föredrag i Riksdagens första kammare. Temat var att minnas vitbandsdagen, då staden Prijedor i Bosnien 1992 på brutalaste sätt rensades på sin icke-serbiska befolkning. Jag hade berättat för de närvarande riksdagsledamöterna om min brokiga bakgrund. Jag föddes i Kroatien till en italiensk katolsk mor och en bosnisk muslimsk far och växte upp i Malmö. Mina föräldrar ansträngde sig oerhört för att familjen skulle bli en del av det nya landet. Den svenska skolan och Malmö Rugby Club bidrog kraftigt till att jag fick en speciell relation till Sverige, svensk och skånsk kultur. Värnplikten och landslagsspel i rugby förstärkte ytterligare denna relation. Efter föredraget frågade tidigare justitieministern Morgan Johansson var jag har min lojalitet. Svaret var enkelt: Lunds universitet.

JAG DISPUTERADE i september 1999, men fick vänta med doktorspromotionen till maj 2000. Jag hade fått i uppdrag att hålla de nybakade doktorernas tacktal i domkyrkan. Efter talet kände jag omgående att mitt liv skulle förändras. Så många varma leenden trodde jag inte var möjligt att få efter några minuters tack till mitt alma mater. Hösten därpå blev jag kontaktad av Rectrix Magnifica Boel Flodgren som undrade om jag kunde leda en grupp vars uppgift var att ta fram LU:s första mångfaldsplan. Jag minns hur mycket jag grubblade under den perioden över att jag, ett barn till invandrade arbetarklassföräldrar bosatta i det industriella Malmö, nu både hade doktorerat och fått ett universitetsövergripande uppdrag av självaste rektor. Det är värt att påminna att LU:s och Sveriges första kvinnliga universitetsrektor hade en aura av en Hollywoodstjärna. Det fanns inte på min karta att säga nej till Boel.

”Att uppnå mångfald i verksamheten handlar inte om millimeterrättvisa beträffande hudfärg, etnicitet, religion, kön, sexuell identitet eller funktionsvariation.”

Mycket har hänt sedan dess. Det är ett annat Sverige vi lever i. Förändringarna av samhället har varit massiva, och det har gått snabbt. År 2001 såg många fantastiska möjligheter med ett inkluderande Sverige som integrerade invandrare och var lyhört för olika gruppers förändringssträvanden. 1900-talets klassresor och jämställdhetsarbete hade visat hur framsteg var möjligt. Trots detta står vi idag inför obegripliga utmaningar. Det blev inte ett Sverige med en mångfald under det svenska kulturparaplyet. Polarisering, populism, gängrelaterat våld, antisemitism, islamofobi, nationalism och en ständig kritik mot majoritetsbefolkningens kultur har genomsytrat samhället på ett destruktivt sätt.

JAG ÄR ÖVERTYGAD att LU kan vara en viktig motkraft till denna samhällsutveckling. Låt mig därför avsluta med ett råd från flera decenniers erfarenheter. Att uppnå mångfald i verksamheten

handlar inte om millimeterrättvisa beträffande hudfärg, etnicitet, religion, kön, sexuell identitet eller funktionsvariation. Att ackommodera olika perspektiv börjar med att tillåta olika och främmande synsätt och beteenden befrukta ett möte. Det är svårt att smälta in i den svenska möteskulturen. Vad får man säga, hur uppfattas man i en miljö som är van vid konsensuskulturen? Jag har nästan kvävt av denna konformitet. Således, välkomna udda, annorlunda och främmande idéer, alla kommer att gynnas av dem.

SANIMIR RESIC
DEKAN, KONSTNÄRLIGA FAKULTETEN

Hur ska LU undvika att missa även framtida utsläppsmål?

HÅLLBARHET. Lunds universitet har med bred marginal missat sitt mål om halverade koldioxidutsläpp från den egna verksamheten under 2023 jämfört med 2018. Det framgår ur redovisningen av miljöledningsarbetet 2023 och har rapporterats i olika medier (bland annat LUM 1/2024).

Universitetsledningen verkar dock ta ganska lätt på de missade utsläppsmålen, åtminstone får vi det intrycket från olika intervjuer, till exempel i LUM 1/2024 och Lundagård 2/2024.

Särskilt saknar vi ett tydligt uttalande om vilka planer LU har för att framöver uppnå de stora utlovade utsläppsminskningarna. LU har undertecknat Klimatramverket 2019 och åtagit sig att minska sina koldioxidutsläpp med 16 procent varje år för att vara i linje med Parisavtalet 2030. Hittills har vi sett på sin höjd marginella minskningar

LU-anställda reser mer med tåg, men inte tillräckligt för att utsläppsmålen ska nås.

FOTO: KEDARDOME/UNSPLASH

och det finns alltså ett stort glapp att hämta in. Tror ledningen verkligen att detta mål fortfarande kan uppnås, vilka åtgärder krävs i så fall och hur ska de genomdrivas?

Vi är nog alla överens om vikten av hög kvalitet i forskning och utbildning, inte minst för att nå ett hållbart samhälle, och det kan utan tvekan förekomma målkonflikter med högt ställda miljömål. Å andra sidan kan man argumentera för att universitet ska gå före och vara goda exempel med den egna verksamheten: Om inte vi lyssnar på – och agerar enligt! – forskarnas varningar, varför ska då resten av samhället göra det?

LU gör också redan mycket för att öka hållbarheten i den egna verksamheten. Men det är lite symptomatiskt att man uppnår aktivitetsmål (exempelvis genomförda utredningar eller projekt) medan det är svå-

Svar: Utreder interna flygavgifter och enklare bokning av internationella tågresor

HÅLLBARHET. Martin Leijnse och Ruth Pöttgen ger en bra beskrivning av utmaningarna med Lunds universitets klimatmål i sin insändare. I flera delar ser vi samma saker och vill gärna tydliggöra hur arbetet framåt ser ut.

När halveringsmålet sattes var det till största delen ambitionsdrivet och universitetet ville signalera vikten av att minska klimatavtrycket, inte minst från tjänsteresor med flyg där medarbetare själva kan påverka valet av resesätt. Utifrån 2022 års

siffror såg det ut som att universitetet var på väg att nå målet, då flygresorna hade minskat till 60 procent och universitetet hade tagit med sig erfarenheter från distansmöten under pandemin. Klimatutsläppen från flygresorna ökade under 2023 till 90 procent av nivån före pandemin. Under samma period ökade också antalet tågresor.

Universitetsledningen är inte nöjd med hur universitetets klimatutsläpp har utvecklats. Mera måste göras för att minska utsläppen både från tjänsteresor och från inköp

och lokalanvändning. Målet är definitivt att minska utsläppen från flygresorna betydligt från nuvarande nivå. Samtidigt är Lunds universitet ett internationellt toppuniversitet och detta kommer också i framtiden att förutsätta ett visst flygande.

Universitetet vill göra det lättare för medarbetare att hitta och boka internationella tågresor. Dialoger med institutionerna behövs för att öka medvetandet om resmöns-ter och de utsläpp dessa genererar men också för att visa på alternativ och tydlig-

rare att uppnå effektmål (exempelvis konkreta utsläppsminskningar).

Exakt vilka miljömål LU ska ha för den egna verksamheten och vilka åtgärder som ska ta oss dit är svåra frågor – och vi påstår inte att vi har svaren på dem. Men oavsett vilka målen är, anser vi att det är viktigt hur vi arbetar med dem och vilka budskap detta sänder ut.

I synnerhet vänder vi oss mot att sätta väldigt ambitiösa miljömål som man sedan inte når, utan att det får några konsekvenser. Detta är ett alltför vanligt sätt att undvika att faktiskt göra något inom miljöområdet och som universitet bör vi vara bättre än så. Om ledningen inte avser att vidta åtgärder som realistiskt kan leda till att målen för 2030 uppfylls skulle det vara ärligast att justera målen. Då undviker man att skicka signaler om att miljöproblem kan sopas under mattan genom att lova sådant man inte har en realistisk möjlighet att kunna leverera.

RUTH PÖTTGEN

UNIVERSITETSLEKTOR VID AVDELNINGEN
FÖR PARTIKEL- OCH KÄRNFYSIK

MARTIN LEIJNSE

PROFESSOR VID AVDELNINGEN
FÖR FASTA TILLSTÅNDETS FYSIK

göra universitetets resepolicy. För att nå en större förändring utreder universitetsledningen möjligheten att införa en intern avgift för flygresor.

Universitetets viktigaste bidrag till ett hållbart och klimatneutralt samhälle sker genom vår forskning och vår utbildning. Samtidigt måste vi minska utsläppen från vår egen verksamhet. Detta kommer vi att fortsätta arbeta för och ambitiösa mål och kontinuerlig uppföljning kommer att vara delar av detta arbete.

PER MICKWITZ

VICEREKTOR

CLAES NILÉN

MILJÖCHEF

Kungl. Humanistiska Vetenskapssamfundet tillkännager möjligheten att nominera forskare till följande priser:

Stora bildningspriset: 100 000 kronor

Stora bildningspriset är ett nyinrättat pris för kunskapsförmedlande framställningskonst i den svenska offentligheten.

Priset har inrättats eftersom Samfundet vill belöna och befrämja god forskningsförmedling inom humaniora och samhällsvetenskap, det vill säga forskningsresultat sprids till en bredare publik på ett lättillgängligt sätt genom exempelvis svenskspråkiga monografier, essäer och/eller regelbundna bidrag till god samhälls- och kulturjournalistik.

Samfundet vill med detta pris belöna en etablerad forskare som över

tid regelbundet bidragit – och alltjämt bidrar – till att förmedla sin forskning på ett konstfärdigt sätt i den svenska offentligheten.

Nomineringar ska vara Samfundets sekreterare [johan.stenstrom@litt.lu.se] tillhanda senast den 20 augusti 2024.

Stora bildningspriset utlyses vart tredje år med start 2024. Prisutdelningen sker i samband med Samfundets årsmöte tisdagen den 26 november.

För ytterligare information se Samfundets hemsida: khvslund.se

Jubileumspriset: 80 000 kronor

Jubileumspriset inrättades 2018 i samband med att Samfundet firade sitt 100-årsjubileum och skall enligt instiftaren delas ut vartannat år till en framstående (lunda-)forskare inom humaniora och teologi och vartannat år till en forskare inom samhällsvetenskap och juridik. År 2024 avser priset en forskare inom samhällsvetenskap och juridik. Prissumman är på 80 000 kronor.

Samfundet vill gärna premiera och stimulera framför allt yngre vetenskaps-

idkare, särskilt på docentnivå. Pris-tagaren skall i bästa mening motsvara kravet om en ”helgjuten och allsidig akademiker”.

Nomineringen ska vara Samfundets sekreterare [johan.stenstrom@litt.lu.se] tillhanda senast den 15 juni 2024.

Prisutdelningen sker i samband med Samfundets årsmöte tisdagen den 26 november.

För ytterligare information se Samfundets hemsida: khvslund.se

Hawaii – mindre hållbar konferensplats.

Konferensresor gör forskare till klimatbovar

HÅLLBARHET. En ny studie från Lunds universitet visar att klimatforskare, trots sitt engagemang för att minska koldioxidutsläpp, själva genererar betydande utsläpp vid deltagande i internationella konferenser.

Studien granskade utsläppen från en årlig vattenkonferens under åren 2004–2023, som besöks av cirka 1 500 personer. Konferenser på platser som Puerto Rico, Hawaii och Mallorca resulterade i genomsnittliga utsläpp på 1,3 ton koldioxid per deltagare, vilket är mer än halva den årliga utsläppsbudgeten enligt Parisavtalet.

Biologiprofessor Emma Kritzberg påpekar att medan det finns ett stort engagemang för klimatförändringar bland forskarna, är det få som diskuterar sina egna bidrag till problemet. För att minska utsläppen rekommenderas åtgärder som att minska flygresor och arrangera parallella konferenser på flera platser. Att undvika öar och fokusera på att minska reseavstånd kan också ha stor effekt.

Studien publicerades i *Limnology and Oceanography Letters*. Förutom Lunds universitet deltog forskare från University of Lausanne, Eawag, Swiss Federal Institute of Aquatic Science and Technology, och Carl von Ossietzky Universität Oldenburg i studien.

LU-projekt har stöttat genusstudier i Östeuropa

GENUSSTUDIER. Sociologer och genusvetare i Lund har i ett och ett halvt år varit involverade i ett projekt för att stödja ämnet genusvetenskap vid lärosätena i Ukraina, Georgien och Litauen.

Syftet har varit att öka medvetenheten om genusfrågor vid östeuropeiska lärosätena. Under projektets gång har det bland annat hållits 15 föreläsningar online. Mellan 50 och 100 studenter har deltagit vid varje tillfälle. I mitten av maj avslutades projektet med en hybridkonferens i Lund.

– Samtliga 15 föreläsningar har spelats in och ska textas till ukrainska. Senast till hösten publiceras de på webben och på så vis lever projektet vidare, säger sociologen Jan Olof Nilsson som varit projektledare.

Genusstudier ar ett utsatt och hotat ämne i Östeuropa. De senaste åren har dessutom de ukrainska universitetens budgetar skurits ner på grund av Rysslands anfallskrig,

Projektledaren Jan Olof Nilsson. FOTO: PRIVAT

och i Georgien kan regimen knappast kallas genusvanlig. Trots detta finns positiva tecken, enligt Jan Olof Nilsson.

– Ukrainarna själva säger att intresset för genusstudier är betydligt större idag än för några år sedan. Fler vill att det ska ingå i andra utbildningar och det efterfrågas även program i genusstudier.

Projektet har finansierats av Svenska institutet och mest varit inriktat på undervisning.

JAN OLSSON

Universitetet efterlyser sammanhållen lagstiftning om arbetskraftsinvandring

INTERNATIONELLT. Universitetet vill att det blir lättare för fler utländska forskare och doktorander att ta med sina anhöriga till Sverige. Det framgår av remissvaret om nya regler för arbetskraftsinvandring.

Universitetet är positivt till delar av regeringens förslag – som att det ska gå att söka uppehållstillstånd för nyfödda barn till forskare inifrån Sverige samt förslaget om förlängd tillståndstid för så kallade blåkort.

Däremot riktas kritik mot annat, till exempel kravet på en heltäckande

sjukforsakning för att få arbetstillstånd. Dessutom frågar man sig varför inte också andra familjemedlemmar till forskare verksamma i Sverige ska ha möjlighet att ansöka om uppehållstillstånd inifrån landet. Ett annat fragestecken ar varför det enbart är fortsatta studier på doktorandnivå eller forskning som ska möjliggöra nytt uppehållstillstånd efter avklarade studier. Här vill LU att även studier på grund- och avancerad nivå ska omfattas.

Framför allt efterlyser man ett battare helhetsgrepp om lagstiftningen: “Nuvarande lapptäcke riskerar medföra att Sverige inte anses vara ett attraktivt land för laglig migration”.

Utställningen "Fem av fysikens främsta" visas i gången bakom Stadshallen. FOTO: PETRA FRANCKE

LU visar upp sig i skyltfönster

SAMVERKAN. Universitetet har i samarbete med Lund Citysamverkan startat ett samarbete för att synliggöra kunskap, forskning och innovation i lediga skyltfönster i stadskärnan.

Den första utställningen öppnade i april och lyfter Nobelpriset i fysik, som Lundaforskaren Anne L'Huillier mottog i fjol tillsammans med Pierre Agostini och Ferenc Krausz. Utställningen "Fem av fysikens främsta" är framtagen av LTH och Media-Tryck för Lundafastigheters lokal i hörnet Skomakargatan – Vårfrugatan.

I Lunds centrum finns det kontinuerligt

några lediga lokaler, där en verksamhet har lämnat och nästa ännu inte har hunnit flytta in. I dessa perioder finns en möjlighet att erbjuda temporära utställningar i lediga skyltfönster, som ett nytt kunskaps-höjande inslag i stadsbilden. Lund Citysamverkan hoppas är att detta blir starten på ett mer långsiktigt samarbete kring utställningar om forskning och innovation i Lund.

Utställningen är tänkt att sitta uppe till minst sista juni, eventuellt över hela sommaren. Lund Citysamverkan står på avtalet med Lundafastigheter som äger lokalen och som på sikt kommer hyra ut den till ny näringsidkare.

disputationer.

För kommande disputationer vid Lunds universitet, se www.lu.se/lup/disputations

på gång.

För kommande evenemang vid LU, se www.lu.se/calendar

Vicerektor Jimmie Kristensson tog täten.

Regnbågsfest när LU deltog i Lundapride

JÄMLIKHET. För andra året i rad deltog Lunds universitet i Lundapride den 18 maj.

Alla anställda och studenter bjöds först in till Universitetshusets atrium där det bjöds på förfriskningar, livemusik med jazzband och välkomstkål av vicerektor Jimmie Kristensson. Bakom egen LU-banderoll anslöt sig sedan ett helt gäng från universitetet till pridetåget. Efter en och en halv timme fortsatte festligheterna i Stadsparken. FOTO: JOHAN PERSSON

FOTO: AARON BURDEN/UNSPLASH

Utgivningsplan LUM ht 2024

	Manusstopp	Utkommer
LUM 4	21 augusti	12 september
LUM 5	2 oktober	24 oktober
LUM 6	20 november	12 december

Isabel Bramsen.

Diploma-priset till freds- och konfliktforskare

Den danska Hartmannstiftelsen har utsett **Isabel Bramsen**, docent vid Statsvetenskapliga institutionen och ämnesföreståndare för freds- och konfliktstudier, till årets mottagare av Diploma-priset. Priset på 150 000 danska kronor delas ut till yngre personer som väntas göra betydande insatser för det danska samhället.

Daniel Conley.

Geologiprofessor får fin medalj

Daniel Conley, professor i kvartärgeologi, är mottagare av Vladimir Ivanovich Vernadsky-medaljen 2024. Medaljen delas ut av European Geosciences Union och Conley får den bland annat för sin banbrytande forskning om hur förändrade kväve-, fosfor- och kiselcykler påverkar övergödning i akvatiska och kustnära miljöer.

Wallenberg Scholars tilldelas 239 miljoner

Sju forskare vid Lunds universitet har utsetts till nya Wallenberg Scholars: **Mia Liinason**, professor i genusvetenskap, **Oksana Mont**, professor i hållbar konsumtionsstyrning, **Vanya Darakchieva**, professor i halvledarmaterial, **Heiner Linke**, professor i nanofysik, **Martin Dribe**, professor i ekonomisk historia, **Tobias Uller**, professor i evolutionär ekologi och **Marie Dacke**, professor i sinnesbiologi. Dessutom får universitetets fem nuvarande Wallenberg Scholars – **Anna Blom**, professor i medicinsk proteinkemi, **Anne L’Huillier**, professor i atomfysik, **Kimberly Dick Thelander**, professor i materialvetenskap, **Stephanie Reimann**, professor i matematisk fysik och **Johannes Rousk**, professor i markmikrobiologi – anslag. Programmet finansieras av Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och totalt tilldelas forskarna vid LU 239 miljoner kronor i femåriga anslag.

Naturvetare får ERC Grant

Europeiska forskningsrådet, European Research Council, har beslutat att bevilja två forskare från Lunds universitet det prestigefyllda ERC Grant. Det är **Raimund Muscheler**, professor vid Geologiska institutionen, och **Thomas Pugh**, universitetslektor vid Institutionen för naturgeografi och ekosystemvetenskap, som får anslaget om 2,5 miljoner euro var för sina forskningsprojekt som handlar om historiska solstormar respektive hur snabbt träd växer och dör runt om i världen.

Thomas Pugh och Raimund Muscheler.

FOTO: PRIVAT/KENNET RUONA

FOTO: KENNET RUONA

LUS:s ordförande Linnea Landegren och vice ordförande Anton Silverbern (till höger).

Rektor uppvaktades på första maj

Lunds universitets studentkårer, LUS, uppvaktade traditionsenligt rektor **Erik Renström** den första maj. Utanför Universitetshuset, i strålände solsken, utvärderade LUS ordförande **Linnea Landegren** rektors och universitetets arbete det senaste året. Efter att rektor fått ge sitt svar underhöll Lunds studentsångare.

Alezini Loxa, Christie Nicoson och Phil Flores.

Doktorander prisas för hållbarhetsforskning

Christie Nicoson, doktorand vid Statsvetenskapliga institutionen, är årets vinnare av Agenda 2030 Award. Hon får priset för sin avhandling där hon undersöker relationen mellan klimatförändringar, genus och fred. Utöver äran får hon också ett stipendium om 25 000 kronor. **Phil Flores** och **Alezini Loxa**, båda doktorander och knutna till forskarskolan Agenda 2030, utsågs till hederspristagare.

Nordstjärneorden.

Kunglig riddarorden till Anne L'Huillier

Lunds universitets första Nobelpristagare, **Anne L'Huillier**, har tilldelats ytterligare en fin utmärkelse – den kungliga Nordstjärneorden, för utomordentliga forskningsinsatser. Det är första gången på 50 år som Nordstjärneorden delas ut och bland mottagarna finns också **Svante Pääbo** som fick Nobelpriset 2022. Utmärkelserna delas ut vid en ceremoni på Kungliga slottet den 31 maj.

Pris till AF:s arkiv och studentmuseum

Lunds universitetshistoriska sällskspris på 20 000 kronor har tilldelats Akademiska Föreningens Arkiv & Studentmuseum för dess stora insatser med att samla in, dokumentera och förteckna arkiv och annat material ur Lunds rika studentliv och från dess olika studentorganisationer. Under senare år har AF:s Arkiv & Studentmuseum genomfört ett omfattande digitaliseringsprojekt där stora och viktiga delar av universitets- och studenthistoriskt bild-, film- och ljudmaterial samt tidningen Lundagård tillgängliggjorts till gagn för såväl tidigare som kommande studentgenerationer.

Förtjänstmedalj till akademiadministratör

Selinay Özbek vid Akademiintendenturen har mottagit Malmö nations förtjänstmedalj till Claes Levins ära av andra graden. Medaljen delas ut till en person som har visat stort engagemang under lång tid, som är en förebild och som agerar som "en värdig ambassadör" för nationen.

Doktorand prisas för bästa artikel

Iker Arregui Alegria, doktorand vid Ekonomihögskolan, är årets mottagare av Wicksellpriset. Priset delas ut av European Public Choice Society till minne av den svenske nationalekonomen Knut Wicksell, och går till den bästa artikeln skriven av en författare yngre än 30 år. Prissumman är 1 000 euro.

Andreas Bergh.

Nationalekonom får pris för mänsklig blomstring

Utmärkelsen till mänsklig blomstring till Nils Karlssons ära delades ut i april, och i år heter mottagaren **Andreas Bergh**, docent i nationalekonomi vid Ekonomihögskolan. Utmärkelsen delas ut av forskningsinstitutet Ratio och i motiveringen står det bland annat att årets mottagare har "ett osedvanligt starkt engagemang för att förbättra samhällsdebatten i viktiga frågor".

Lundaprofessor blir rektor i Malmö

Regeringen har utsett **Mia Rönnmar** till rektor för Malmö universitet. Mia Rönnmar är professor i civilrätt vid Lunds universitet där hon var dekan vid Juridiska fakulteten åren 2015–2020. Mia Rönnmar tillträder rektorstjänsten den 1 augusti.

Mia Rönnmar.

Idéer för en hållbar arbetsplats prisades

Sex projekt har beviljats 300 000 kronor vardera från universitetets hållbarhetsfond för att testa lösningar på hållbarhetsutmaningar i organisationen. **Allison Perrigo**, Botaniska trädgården, ska förverkliga målet att fasa ut all användning av torv i trädgården. **Cheryl Sjöström**, Centrum för miljö- och klimatvetenskap, vill lyfta information om klimakteriet på arbetsplatsen. **Ekaterina Chertkovskaya**, Avdelningen för miljö- och energisystem,

ska ta fram förslag för en systematisk minskning av plastanvändningen vid LU. **Mats Alaküla**, Industriell elektroteknik och automation, vill bygga en forskningsplattform för mikronät. **Sara Willhammar**, Elektro- och informationsteknik, ska undersöka hur man kan arbeta med och förebygga psykisk ohälsa vid universitetet. **Sarah McKibbin**, Lund NanoLab, ska arbeta med att minska energiförbrukningen vid universitetets laboratorier.

Hallå Konstantin Nestmann...

...som 2022 fick maxpoäng på sin Marie Skłodowska Curie-ansökan och som i juni i fjol flyttade från Tyskland till Lund för en tvåårig anställning som postdoktor vid Avdelningen för fasta tillståndets fysik. En ny utlysning till Marie Skłodowska Curie-postdok pågår.

Hur gör man för att få maxpoäng?

– Hahaha! Om jag hade det receptet så skulle jag inte tala om det. Självt började jag alldeles för sent, så ett tips är att börja tänka på ansökan ett år i förväg. Ett annat att ta hjälp. Min före detta handledare hjälpte mig att få tag på gamla ansökningar från andra utlysningar än Marie Curie och gav feedback på min, det var riktigt värdefullt. Jag skrev om ansökan flera gånger.

Något annat du kan tipsa om?

– Ja, Forskningservice här på universitetet är superbra, ta hjälp där. Sen är det tio sidor i ansökan som är centrala. Använd det utrymme klokt, vartenda ord är viktigt. Jag tog till exempel bara med en enda figur, resten var text. Ett annat råd är att följa en röd linje när man beskriver sin idé och arbetet och hur det ena följer på det andra och vilka riskerna är.

Några misstag som man bör undvika?

– Hmm, gör inte som jag utan börja mycket tidigare. Jag började i slutet av maj och lämnade in ansökan i september. Det blir för intensivt.

Beskriv lite mer konkret hur du jobbad med ansökan.

– Jag var noga med att läsa vilka riktlinjer och kriterier de som bedömer ansökningarna ska följa, och sedan såg jag till att min ansökan svarade mot det. Man ska inte anta att granskarna är experter på ens eget område, men jag tänkte att de åtminstone doktorerat i fysik. Tänker man på det sättet så lägger man sig på en viss nivå språkligt. Jag förklarade till exempel vissa termer inom mitt specialområde lite extra.

Så språket och hur man skriver är viktigt?

– Ja. När jag till exempel skrev inledningen så ville jag skriva på ett sätt som fångar granskarnas intresse. De har ju säkert travar med ansökningar att ta sig igenom, så det gäller att få dem att fastna för just min.

Skiljer sig en Marie Skłodowska Curie-ansökan från andra?

– Ja faktiskt. Här vill de att man berättar vad projektet betyder för ens egen personliga utveckling. De frågar också hur

man själv kan bidra med kunskapsöverföring.

Så, vad tror du är den största anledningen till att det gick så bra för dig?

– Jag hade tur (ler stort).

Det tror jag inte riktigt på. Berätta!

– Det är som jag sagt tidigare. Ta emot all hjälp du kan få, börja tidigt och var noggrann med allt. Jobbigast och det som tog mest tid för mig var nog idéerna. Jag funkar så att jag får idéer när jag skriver och då kan det hända att jag måste börja om.

– Men tur, eller om man så vill slumpen, spelar faktiskt en roll. Man vet inte vilka det är som granskar ansökan, alla är olika även om det finns kriterier de måste hålla sig till.

Till sist, vad forskar du på här i Lund?

– Kvantfysikens termodynamik. Jag är teoretiker och forskar på så kallade kvantprickar.